

Billeder i GRÅZONEN

Hvordan børn på lovlig vis udnyttes som sexobjekter på nettet

Red Barnet

Save the Children Denmark

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	3
RESUMÉ.....	4
ORDFORKLARINGER.....	5
METODE.....	7
KAPITEL 1. BAGGRUNDSVIDEN OM OVERGREBSBILLEDER OG DIGITALE MEDIER	10
1. SEKSUELLE OG EROTISKE BILLEDER AF BØRN PÅ NETTET.....	11
2. GROOMING.....	13
3. DE DIGITALE MEDIER OG SEKSUEL UDNYTTELSE AF BØRN.....	15
4. INTERNATIONALT SAMARBEJDE MOD OVERGREBSBILLEDER.....	16
KAPITEL 2. BILLEDER I GRÅZONEN.....	17
1. DISSE BILLEDER TALER VI OM	18
2. LOVEN OG GRÅZONEMATERIALERNE	23
3. BILLEDERNES ROLLE FOR KIGGEREN.....	25
KAPITEL 3. UNDERSØGELSENS RESULTATER.....	28
KAPITEL 4. DET GØR BILLEDERNE VED BØRNENE.....	35
KAPITEL 5. BØRNS RETTIGHEDER KRÆNKES.....	40
KAPITEL 6. KONKLUSION.....	44
RED BARNETS ANBEFALINGER.....	46
REFERENCER.....	47

Marts 2014

Rapport udarbejdet af:

Rådgiver: Marianne Pihl

Socialrådgiver: Gitte Jakobsen

Psykolog: Kuno Sørensen

Grafisk design: Marianne Eriksen/Red Barnet

ISBN-nr.: 978-87-91682-48-3

FORORD

Red Barnet modtager hver måned omkring 300 anmeldelser af online billeder og film med mistanke om overgreb på børn. Cirka én ud af ti anmeldelser omhandler billeder i gråzonen. Det vil sige billeder, som ikke er ulovlige i henhold til dansk lovgivning. Billederne viser ikke fysiske seksuelle overgreb på børn, men de udstiller børn på en måde eller i en kontekst, som er krænkende for barnet. Det, der kendetegner gråzonestoffet, er, at de involverede børn bliver udstillet på billeder, der bruges af mennesker med seksuelle fantasier om børn.

Når billederne ligger på nettet, er de der for altid. Når for eksempel billeder med nøgne børn på en strand kan ses på en hjemmeside sammen med pornografiske billeder, eller når serier med modelbilleder af piger på otte år i netstrømper bliver udbudt til salg for 40 dollars – så er der juridisk ikke mulighed for at fjerne billederne, og de vil typisk ikke indgå i politiets efterforskning.

Hverken i Danmark eller internationalt findes der forskning eller undersøgelser, som beskæftiger sig særsomt med dette grænseområde. Red Barnets hotline mod overgrebsbilleder på internettet har i de sidste 12 år behandlet mere end 70.000 anmeldelser og har på den baggrund opbygget en unik viden om erotiske og seksuelle billeder med børn. Med denne rapport ønsker vi at formidle viden til fagfolk og beslutningstagere om, hvordan børn helt lovligt bliver udnyttet på nettet som objekter for voksnes seksuelle fantasier.

Til slut i rapporten bringer vi en række anbefalinger til regering og andre beslutningstagere. Anbefalinger, som vi mener, kan forhindre fortsat krænkelse af børns rettigheder.

Marts 2014

Red Barnet

RESUMÉ

Internettet bruges til at distribuere ulovlige overgrebsbilleder med børn, og der gøres både nationale og internationale indsatser for at stoppe denne form for kriminalitet. En stor mængde materiale er imidlertid ikke omfattet af politiets efterforskning. Det er billeder og film, hvor børnene poserer, men ikke udsættes for fysiske overgreb. Med afsæt i disse billeder har vi indsamlet et datamateriale, som præsenteres i denne rapport. Vi har analyseret over 400 hjemmesider med gråzonemateriale og har derigennem fået et fingerpeg om, hvordan børn lovligt udstilles på nettet og bruges af mennesker med seksuel interesse for børn og /eller med en kommerciel interesse i at distribuere billederne.

Som baggrundsviden bruges Taylor og Quayles typologier til at sætte billederne i et større perspektiv. Det forklares, hvordan internettets udvikling har øget udveksling og salg af overgrebsbilleder med børn. Dernæst uddybes begrebet grooming, som er centralt for at forstå, hvorfor børnene medvirker på billeder og film.

I kapitel 2 afgrænses, hvilke billeder vi taler om. Red Barnet mener, at det er konteksten, der gør denne slags billeder af børn krænkende. Det uddybes, hvordan billeder og film optræder i forskellige kontekster, og der gives et særligt fokus på den modelkontekst, som er dominerende. Samtidig beskrives den kommercielle distribution, som tegner sig for over 60 % af de undersøgte sider. Der findes webbutikker på nettet, der sælger billedserier med børn, som poserer. I kapitel to beskrives også, hvordan gråzonematerialet har betydning for mennesker med en seksuel interesse for børn, og hvordan den danske lovgivning på området fungerer.

Kapitel 3 formidler nogle af undersøgelsens konkrete tal. For eksempel viser undersøgelsen, at de fleste børn på poseringsbilleder er piger, og at de 9-12-årige piger optræder lige så ofte på erotiske poseringsbilleder som de 13-18-årige. Det uddybes med tal, hvordan modelkonteksten dominerer særligt i den kommercielle del af materialet.

Kapitel 4 beskæftiger sig med børnene på billederne. Der er formodentlig stor forskel på, hvordan børnene oplever disse optagelser, og hvilke konsekvenser billederne har for børnene. Men det er oplagt, at mange af de børn, der medvirker på især erotiske poseringsbilleder, har været udsat for grooming. Samtidig udsættes børnene for krænkelser, når deres private billeder udstilles i en kontekst, hvor formålet er seksuelt.

Kapitel 5 ser på gråzonematerialet i et rettighedsperspektiv. Der er store dilemmaer forbundet med at lovgive på området, men hvis børn skal beskyttes mod at blive udstillet som sexobjekter på nettet, er man nødt til at se på konteksten, i stedet for kun at forholde sig til det enkelte billede. Red Barnet mener, at det er en krænkelse af børns privatliv, når gråzonebilleder udveksles på hjemmesider, der har til formål at udstille børns kroppe for et voksent publikum, som har en seksuel og /eller kommerciel interesse i børn.

ORDFORKLARINGER

Billeder i gråzonen

I denne rapport bruger vi begrebet "gråzonemateriale" eller "billeder i gråzonen" som betegnelse for den brede kategori af billeder, svarende til niveau 1-5 i Taylor og Quayles typologisering. Vi er ikke bekendt med, at der findes et andet begreb for netop dette område.

Gråzonemateriale defineres herefter således:

"Billeder i gråzonen er billeder eller film af børns kroppe, hvor fotografens iscenesættelse af barnet og /eller materialets anvendelse i en erotisk eller på anden måde seksualiseret kontekst giver grund til at formode, at formålet med optagelsen eller fremvisningen er seksuel interesse for børn."

Gråzonemateriale omfatter ikke billeder eller film, hvor der foregår fysisk seksuelt overgreb. Sådanne billeder eller fremstillinger er ulovlige i henhold til dansk lovgivning.

Poseringsbilleder

I denne rapport anvendes begrebet "poseringsbilleder" om de billeder, hvor børn og unge poserer på billeder, uden at der foregår deciderede seksuelle handlinger. Poseringsbilleder svarer til niveau 4 og 5 i Taylor og Quayles typologisering.

Barn

FN's Børnekonventions artikel 1 definerer et barn som en person under 18 år.

Billeder af overgreb på børn

I daglig tale oftest omtalt som børnepornografi, men termen "billeder af overgreb på børn" afspejler langt bedre, at der er tale om overgreb, og at der ikke er tale om en ligeværdig aktivitet, hvor begge parter har givet informeret samtykke. Der er således heller ikke tale om erotik specielt henvendt til børn som børnebøger, børnelegetøj osv.

Børnemishandling

Defineres af Verdenssundhedsorganisationen, WHO, som alle former for fysisk og/eller psykisk mishandling, seksuelle overgreb, vanrøgt eller forsømmelig behandling samt kommerciel udnyttelse, der resulterer i enten aktuel eller potentiel skade på barnets sundhed, overlevelse, udvikling og værdighed i relationer, der er præget af ansvar, tillid eller magt. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI, inddeler børnemishandling i fire hovedformer: Fysisk mishandling, psykologisk mishandling, seksuelle overgreb og vanrøgt.

Børnepornografi

Pornografisk materiale, som visuelt afbilder et eller flere børn, der inddrages i eksplicit seksuel adfærd, herunder seksuel fremvisning med fokus på kønsorganerne eller seksuelt prægede berøringer. Der kan også være tale om computergenererede afbildninger, der ser så ægte ud, at de kan forveksles med virkelige børn. Lydoptagelser, tegninger og computerskabte billeder af børn er ikke omfattet af begrebet børnepornografi ifølge den danske lovgivning. Se definitionen ovenfor af "billeder af overgreb på børn".

FN's Konvention om Barnets Rettigheder

Kaldes i daglig tale for "Børnekonventionen" og blev vedtaget på FN's generalforsamling den 20. november 1989. Konventionen definerer en række grundlæggende rettigheder, som gælder for ethvert barn under 18 år; og som de stater, der har ratificeret konventionen, forpligter sig til at arbejde for. Kun USA og Somalia har ikke ratificeret konventionen. Børnekonventionen indeholder en del gentagelser fra FN's Menneskerettighedskonvention, men indeholder derudover også rettigheder med særligt fokus på børn og deres beskyttelse.

Grooming

Et engelsk begreb, der i forhold til seksuelle overgreb beskriver den bevidste manipulationsproces, hvor en voksen bliver venner med et barn og eventuelt dets forældre og omgangskreds med det formål at få adgang til at begå seksuelle overgreb på barnet. Det kan foregå både online over diverse chatsider og sociale medier og offline, hvor den voksne indynder sig hos barnet. Den voksne "groomer" barnet, det vil sige, at den voksne bearbejder og forfører barnet og får dets tillid og fortrolighed for senere at begå seksuelt overgreb på barnet.

Kommerciel seksuel udnyttelse

Når der opnås økonomisk profit af den seksuelle udnyttelse af et barn. Det er for eksempel trafficking af børn til sex, sexturisme og børneprostitution. Det er også produktion og salg af overgrebsbilleder; herunder også salg af reklameplads på pornosider og andre typer af hjemmesider med overgrebsbilleder.

Hebefili/efebofili

Udpræget seksuel præference for pubertetsbørn.

Pædofili

I medierne og i det daglige sprog bruges ordet pædofil ofte om en person, der har krænket et barn seksuelt. Det har på en måde erstattet brugen af ordet "børnelokker". Pædofili er imidlertid en psykiatrisk diagnose, der hører under personlighedsforstyrrelser; og som kræver en udpræget præference for sex med børn, der endnu ikke er kommet i puberteten. Og i realiteten er det langt fra alle, der bliver dømt for seksuelle overgreb på børn, som opfylder kriterierne for diagnosen pædofil.

Seksuel lavalder

I Danmark er den seksuelle lavalder 15 år. Det vil sige, at det er forbudt at have samleje eller anden kønslig omgang med en person under 15 år. I særlige tilfælde hæves grænsen til 18 år for at beskytte barnet mod at blive forført af en voksen, der er betroet et særligt ansvar for barnet (f.eks. lærer, pædagog, stedforælder eller plejeforælder). Det er også ulovligt for personer under 18 år at deltage i liveshows og på pornografiske billeder.

Taylor & Quayles typologisering

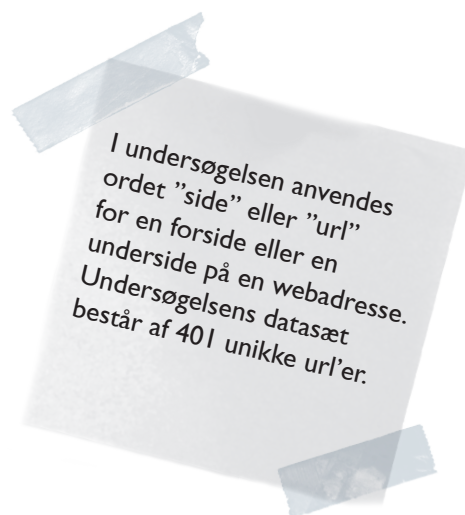
Er et redskab udviklet af professor Max Taylor og Ethel Quayle på universitetet i Cork. De inddeler billeder med børn i 10 niveauer; alt efter hvor seksualiserede billederne er og hvor voldsomt et overgreb der bliver begået mod de afbildede børn. Billeder i niveau 6-10 er ulovlige iht. gældende dansk lovgivning.

METODE

Undersøgelsen omfatter materiale fra i alt 401 unikke url'er, det vil sige unikke webadresser. Der kan forekomme gentagelser af billeder på nogle sider, men én side tæller kun med én gang i materialet.

Det er vanskeligt at give præcise data for indholdet på forskellige hjemmesider. Dels fordi hver enkelt side kan indeholde fra ganske få til hundredvis af billeder, og dels fordi børnenes alder og graden af seksualisering er forskellige fra billede til billede. Det er desuden umuligt at afdække det nøjagtige omfang, fordi materialerne ofte flyttes til nye sider og flyttes mellem det åbne internet og det såkaldte mørke internet.

Red Barnets hotline har mere end 12 års erfaring med at vurdere billeder på nettet. Med afsæt i den erfaring har vi opstillet en række kriterier for vurdering af data, vel vidende at vores undersøgelse kun giver overordnede indikationer og ikke udgør et repræsentativt statistisk materiale. Dataindsamlingen tager udgangspunkt i anmeldelser modtaget på hotlinen i perioden 1.11.2012-31.9.2013.

Afgrænsning

Ingen sider med ulovlige billeder

Da denne undersøgelse handler om lovlige billeder og film, har vi som udgangspunkt ikke inkluderet sider, hvor vi vurderer, at der ligger ulovlige billeder eller film. Er der bare ét ulovligt billede på siden, er hele siden kategoriseret som ulovlig. Proceduren for hotlinearbejdet er i disse tilfælde at sende oplysninger om siden videre til en hotline i det pågældende land og til dansk politi.

Unikke url'er som udgangspunkt for dataindsamling

Vi har fulgt links og registreret sider med poseringsbilleder.

Et domænenavn (fx. www.[NAVN].com) kan optræde flere gange i undersøgelsen, men en unik url (fx www.[NAVN].com/piger/danmark2013) findes kun én gang i datasættet.

Denne undersøgelse har primært fokus på børnene på billederne. Undersøgelsen omfatter derfor ikke computergenereret grafik eller tegninger af børn, der poserer, og heller ikke tekstbaserede sider.

Kategorisering ud fra mest krænkende billede

Der kan ligge mange forskellige slags billeder på en enkelt side. Vi har valgt at foretage kategorisering ud fra billedet med den mest alvorlige karakter. Hvis der for eksempel ligger fire poseringsbilleder og ét billede med erotisk posering, er siden kategoriseret som erotisk posering.

Anvendte parametre

Vi har indsamlet data ud fra en række parametre: køn, alder, formål, type, antal, teknisk platform, grad af seksualisering og kontekst. Vi har følgende kommentarer til parametrene:

Antal

Vi har registreret antal billeder ved at tælle billederne på den enkelte side manuelt. Nogle billeder forekommer uden tvivl flere gange i datamaterialet, fordi de er blevet kopieret til flere forskellige hjemmesider. Et billede kan derfor godt optræde flere gange i undersøgelsen, men den enkelte side og dermed den enkelte unikke samling af billeder er kun registreret én gang.

Alder

Billederne er kategoriseret ud fra alder, fordi en indikation af børnenes alder er central for at beskrive børnene og anskueliggøre, hvordan billederne bruges. Vi ved, at det er vanskeligt præcist at vurdere et barns alder på et billede. Kategoriseringen er foretaget på baggrund af faktisk viden om børns fysiske udvikling og med afsæt i hotlinemedarbejdernes store erfaring for at vurdere billeder af børn.¹ Vi har valgt at opdele i følgende aldersgrupper: 0-4 år, 5-8 år, 9-12 år og 13-18 år. Hvis der på en side for eksempel ligger fire billeder af 12-årige og ét billede af en 8-årig, har vi kategoriseret siden under 5-8-årige.

Seksualisering

I kategoriseringen af billedernes grad af seksualisering har vi taget udgangspunkt i de første fem niveauer i Quayle og Taylors typologisering af overgrebsbilleder². Denne tilgang giver mulighed for at differentiere mellem grader af seksualisering på billederne. Der vil på en side ofte være forskellige billeder med forskellig grad af seksualisering. Vi har kategoriseret materialerne ud fra det billede, hvor graden af seksualisering er størst.

Kommerciel eller privat

Vi har kategoriseret siderne som enten "kommerciel distribution" eller "privat distribution". Alle hjemmesider, hvor der er mulighed for medlemskab mod betaling, eller hvor der er oplyst en decideret adgang til betalingsløsning, er kategoriseret som kommercielle. Det samme gælder sider med billedannoncer og en opsætning, hvor børn fremstår som objekter til salg, også selvom selve betalingsløsningen ligger på en underside eller en helt anden hjemmeside. Hvis siden for eksempel er en privat blog eller et forum, hvor personer udveksler gratis billeder, kategoriseres siden som "privat distribution".

¹ Vejledning til aldersvurdering sker blandt andet på baggrund af Hawaii Early Learning Profile, VORT, 1994.

² Se gennemgang af Taylor & Quayles typologier i kapitel 1.

Kontekst

Vi har kategoriseret siderne ud fra kontekst, fordi den kontekst, billederne bliver fremstillet i, ofte er afgørende for, i hvilket omfang der er tale om en krænkelse af barnet. Konteksten kan sige noget om, hvordan udbyderen af disse billeder forsøger at dække sig ind i forhold til lovgivningen, og hvordan de foretrækker at se børnene fremstillet. Et 'almindeligt' niveau 1-billede kan for eksempel ses i en stærkt seksualiseret kontekst, lige så vel som et niveau 5 erotisk poseringsbillede kan ses på en 'almindelig' side uden en seksualiseret kontekst.

Følgende opdeling i kontekst er anvendt

- **Modeller:**
Hvor det står skrevet eller er markeret, at det er en modelside, eller hvor børn poserer som mannequiner.
- **Eksplicit seksuel kontekst:**
Hvor det fremgår af tekst eller links, at siden har et seksuelt formål. Det kan for eksempel være billeder af børn på en voksenpornoside eller på reklamesider for pornosider.
- **Selveksponering:** Hvor billeder eller video fremstår som produceret og delt af barnet selv, for eksempel på webcam eller på closeups fra håndholdt mobiltelefon.
- **Kunst:**
Hvor siden foregiver at handle om kunstnerisk fremstilling af børn.
- **Naturisme:**
Hvor siden viser billeder af børn i naturistsammenhænge.
- **Innocence³:**
Hvor børn fremstilles som uskyldsrene væsener, for eksempel små engle.

³Termen er lånt fra Canadian Centre for Child Protection, 2009.

KAPITEL I

Baggrundsviden om overgrebsbilleder og digitale medier

Hver dag verden over bliver tusindvis af billeder og film, der viser børn som sexobjekter, hentet og delt. Nogle billeder og film viser seksuelle overgreb på børn. Andre billeder viser børn, der poserer letpåkledte eller nøgne for fotografen. Det er vigtigt at understrege, at emnet for denne rapport ikke er billeder af ulovlige seksuelle overgreb, som vi til daglig arbejder for at få fjernet og efterforsket.

I denne undersøgelse beskæftiger vi os alene med de billeder, hvor børn tilsyneladende ikke har været udsat for fysiske seksuelle overgreb, men hvor billedet eller konteksten, billedet bringes i, er krænkende for barnet. Det giver mening at se på poseringsbillederne i samme kontekst som billeder af seksuelle overgreb, netop fordi de bruges på samme måde. Nedenfor følger en generel introduktion til overgrebsbilleder, grooming og internettets indflydelse på området.

I. SEKSUELLE OG EROTISKE BILLEDER AF BØRN PÅ NETTET

Forskellige grader af seksualisering på billeder

Når vi undersøger, hvilke billeder der bliver produceret og delt på hjemmesider på internettet, så ser vi, at næsten alle typer billeder med børn kan bruges til at stimulere seksuelle fantasier. På universitetet i Cork undersøgte forskerne Max Taylor og Ethel Quayle tilbage i 2001 den seksuelle udnyttelse af børn til billeder og film. De to forskere skabte med udgangspunkt i analyser af store mængder data en typologi, der formidler kompleksiteten i internetrelaterede overgreb på børn.

Skemaet herunder er udviklet af Red Barnet med afsæt i Taylor og Quayles typologier og viser den store forskellighed og de mange dilemmaer i forhold til krænkelse af børns rettigheder, når billederne distribueres på nettet. I skemaet er billeder med børn kategoriseret på en skala fra 1 til 10 afhængigt af billedets erotiske eller seksuelle indhold. Skemaet strækker sig fra de almindelige og uskyldige billeder af børn, niveau 1, til de grove billeder med sadistiske overgreb, niveau 10.

INDELING AF DET SEKSUELLE INDHOLD I BILLEDER MED BØRN⁴

Niveau	Betegnelse	Beskrivelse af billedernes indhold
1	Almindelige	Almindelige billeder, hvor børn leger i neutrale omgivelser eller ikke-erotiske og ikke-seksualiserede billeder, som viser børn i undertøj, badetøj og lignende, enten fra reklamer eller familiefotos.
2	Nudisme/ kunst	Billeder af nøgne eller delvist nøgne børn i almindelige nudistsammenhænge og fra lovlige kilder. Kunstnerisk begrundede billeder med børn.
3	Voyeur	Billeder taget hemmeligt af børn på legepladser eller andre omgivelser for børn. Billederne viser f.eks., at undertøjet er synligt, eller forskellige grader af nøgenhed.
4	Posering	Arrangerede poseringsbilleder af børn, helt eller delvist påklædte eller nøgne.
5	Erotisk posering	Arrangerede poseringsbilleder med helt eller delvist påklædte eller nøgne børn i erotisk prægede, seksualiserede eller seksuelt udfordrende stillinger.
6	Tydelig erotisk posering	Billeder med fremhævelse af kønsområderne, hvor barnet enten er nøgent eller helt eller delvist påklædt.
7	Tydelig seksuel aktivitet	Billeder med berøring, gensidig onani, egen onani, oralsex eller samleje med barn, men uden voksen deltagelse.
8	Overgreb	Billeder af børn, som udsættes for seksuelle overgreb, hvor der foregår en kropsberøring med hænderne, og med voksendeltagelse.
9	Groft overgreb	Billeder af grove seksuelle overgreb, som indeholder seksuelle aktiviteter med samleje, onani eller oralsex, og med voksendeltagelse.
10	Sadistisk/ bestialsk	a) Billeder med seksuelt indhold, som viser et barn, der bliver bundet, slået eller pisket eller på anden måde er genstand for handlinger, der påfører barnet smerte. b) Billeder, hvor et dyr er involveret i en eller anden form for seksuel aktivitet med et barn.

UDDYBNING AF KATEGORIERNE

Uddybning af kategorierne

I det følgende bliver kategorierne uddybet for at give et indblik i karakteren af det materiale, der udveksles online. Mens distribution af billeder på niveau 6-10 kan give producenten op til 12 års fængsel, så er billeder på niveauerne under 6 ikke i lovens forstand børnepornografi.

Niveau 1:

Selvom billederne på dette niveau ikke er erotiske eller pornografiske, bringes de nogle gange på en måde og i en sammenhæng, som den voksne kan fantasere ud fra. Her er det udelukkende den systematiske organisering af billederne hos indehaveren, der peger på, at motivet til at samle børnebilleder er erotisk eller seksuelt.

Niveau 2:

“Nudisme – kunst” indeholder både kunstneriske produktioner som for eksempel portræt- og helfigursbilleder med børn, hvor der er eksperimenteret med æstetikken, og billeder af børn i nudistsammenhænge, for eksempel fra en nudistforenings sommerlejr. Som udgangspunkt er billederne på niveau 2 ikke lavet for at vække seksuelle fantasier. Dog kan man ikke altid vide, hvilke motiver den pågældende fotograf havde.

Niveau 3:

Kan være billeder taget i hemmelighed på en legeplads, ved et soppebassin, på en badestrand eller andre steder, hvor børn færdes. Børnene foretager sig ikke noget erotisk, og omgivelserne signalerer heller ikke noget erotisk. Fotografen har ofte taget billederne med telelinse for ikke at vække opmærksomhed. Denne type billeder bliver taget, uden at børn, forældre eller for eksempel medarbejdere i daginstitutioner ved det.

Niveau 4 og 5:

Børnene på billederne på disse to niveauer er som regel blevet instrueret i at posere på en måde, som er mere eller mindre erotisk, med det formål at stimulere voksnes seksuelle fantasier. Nogle billeder har børn selv taget, mens de for eksempel leger fotomodel og eksperimenterer med deres udseende og udstråling, og voksne har efterfølgende kopieret billederne. Andre er optaget af voksne i stuer eller soveværelser, og andre igen er filmet i fotostudier.

Billederne på niveau 4 og 5 vil sjældent kunne gøres ulovlige ifølge dansk lov, men distributionen og brugen af dem vil ofte være en krænkelse af børnenes privatliv. Mange af disse billeder er klart inden for en gråzone i lovgivningen.

Niveau 6 -10:

Indeholder den type billeder, der i dansk lovgivning falder inden for definitionen af ulovlige pornografiske billeder med børn. Billederne har et klart fokus på kønsområderne, og der er seksuel aktivitet i form af onani, oralsex, samleje eller lignende. Ofte er der flere personer på billederne. Niveau 10 omfatter de mest voldsomme billeder. Her er barnet offer for seksuel sadisme, eller det bliver tvunget til seksuel kontakt med dyr.

Krænkelser dækker et bredt spektrum af billeder

Taylor og Quayles typologi tydeliggør, at vi har at gøre med et bredt spektrum, når vi taler om billeder, der bruges af mennesker med en seksuel interesse for børn. Fra billeder, børnene ikke har viden om, til umenneskelige fysiske overgreb. Fokus for denne rapport er de billeder, der befinder sig i gråzonen, og som ikke er ulovlige i henhold til dansk lovgivning, det vil sige kategorierne 1-5 i skemaet.

2. GROOMING

Internationalt har begrebet "grooming" fået stor betydning for forståelsen af, hvorfor børn og unge tilsyneladende frivilligt indvilger i at mødes med voksne, som uden brug af fysisk vold udnytter barnet eller den unge seksuelt. Den amerikanske forsker David Finkelhor beskrev allerede i 1984 de forudsætninger, som skal være opfyldt, for at en krænker kan forgribe sig seksuelt på et barn. Personen må dels overvinde indre/moralske forhindringer og står samtidig over for nogle meget konkrete ydre forhindringer: Krænkeren er nødt til at bearbejde både barnet og sine omgivelser for at vedligeholde kontakten til barnet og få barnet til at deltage og tie stille om det, der finder sted (Finkelhor, 1984). Begrebet grooming bliver anvendt, når en krænker bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter på den voksnes præmisser. Begrebet er væsentligt, når vi skal forklare, hvorfor børn indvilger i at optræde på erotiske billeder.

Groomingprocessen

Grooming af et barn kan foregå over kort eller lang tid. Det kan være to timer, eller det kan strække sig over måneder eller år. Det kan ske hjemme eller i klubben, eller det kan ske online via chat og sms. En kort beskrivelse nedenfor tager udgangspunkt i forskningskonsulent Rachel O'Connells (2003) og psykolog Kuno Sørensens (2010) beskrivelser af, hvordan grooming manifesterer sig online.

I groomingprocessen indgår flere faser, som i de fleste tilfælde kronologisk afløser eller supplerer hinanden.

1. Udvalgelse af offeret

Forud for den egentlige groomingproces, udvælger krænkeren nøje det pågældende barn eller børn, i forhold til, hvad krænkerne vil opnå. Valget kan falde på at finde børn, der er usikre og naive, fordi det gør det lettere for krænkeren at opretholde autoritet. Det kan også falde på at finde børn, der ikke er så bevidste om deres egne grænser og dermed vil være nemmere at overtale til seksuelle aktiviteter. Børn, der udviser stor risikovillighed eller har følelsesmæssige problemer og en ustabil familierelation, er i det hele taget de mest sårbare over for alle slags overgreb (Finkelhor, 2008).

2. Opbygning af relationer og venskaber

Efter barnet eller den unge teenager er blevet udvalgt, starter den kontaktskabende fase, som er den fase, hvor krænkeren lærer det udvalgte barn at kende. Hvor lang tid denne fase strækker sig over, afhænger af flere forhold, såsom hvor hyppig kontakten er, og hvor skeptisk barnet er over for kontakten.

Den fase, hvor relationen etableres mellem det udvalgte barn og den voksne, bygger videre på den kontaktskabende fase. Det er her, at krænkeren begynder at engagere sig i barnet ved at vise interesse for og spørge ind til de ting, der berører barnet i dets daglige liv. Formålet med denne strategi er at fastholde kontakten med barnet. Ofte begynder barnet eller den unge at skabe en illusion om, at den voksne er dets bedste ven. Venskabet kan underbygges, ved at krænkeren giver barnet gaver, for eksempel en mobiltelefon eller en tivolitour.

3. Risikovurdering

Sideløbende med den kontaktskabende fase forsøger krænkeren at få svar på nogle faktuelle forhold, så krænkeren kan vurdere risikoen for at blive opdaget. Relationen bevæger sig nu ind i risikovurderingsfasen. Krænkeren kan for eksempel spørge, hvornår barnet er alene hjemme, og hvordan barnets relation til andre voksne foregår.

4. Den eneste ene-fasen

Når krænkeren har kunnet foretage en vurdering af risikoen ved at fortsætte kontakten med barnet, bevæger processen sig som regel videre til 'den eneste ene-fasen'. I denne fase bliver krænkerens tempo ofte sat op. Krænkeren benytter sig af vendinger såsom "Du kan tale med mig om alt!" og "Jeg forstår virkelig, hvor slemt du har det!". På baggrund af den mere intense måde, der nu bliver kommunikeret på, udvikler barnet eller den unge en større og større følelse af samhørighed og gensidighed. Hvis den voksne spørger, hvor meget barnet stoler på ham/hende, reagerer børn ofte ved at sige, at de stoler ubetinget på personen. Det er vigtigt at huske, at barnet på dette tidspunkt som regel kun har en oplevelse af en positiv relation. For børn, som i hverdagen føler sig tilsidesat, overset eller måske mobbet, vil dette nye venskab være særlig kostbart.

5. Den seksuelle fase

Når den gensidige relation er etableret, og barnet giver udtryk for at stole på den voksne, fortsætter kontakten ind i den seksuelle fase, hvor krænkeren introducerer emner af mere intim og seksuel karakter. I denne fase vil krænkeren begynde at kræve ydelser fra barnet. For eksempel vil krænkeren stille direkte spørgsmål, der handler om seksuelle erfaringer. Det kan også være på dette tidspunkt, at der bliver produceret intime poseringsbilleder. På trods af at det sikkert er nyt og ukendt område, så vil barnet ofte overbevise sig selv om, at det er ufarligt, fordi barnet indtil nu har positive erfaringer med personen. Ud over at tale om sex og erotik vil krænkeren yderligere bearbejde barnet til at deltage i de aktiviteter, der er målet for groomingen. Dette kan blandt andet ske ved at præsentere barnet for erotiske og seksuelle billeder eller film med andre børn. Billedmateriale bliver brugt til at rykke ved barnets grænser og bearbejde barnets modstand mod de seksuelle emner og aktiviteter.

6. Bagefter – fastholdelse af det hemmelige

En groomingrelation kan stoppe efter det allerførste overgreb, eller den kan fortsætte i årevis. For krænkeren vil det være vigtigt at kontrollere, at barnet eller den unge ikke afslører overgrebene. Det betyder, at krænkeren på den ene eller anden måde holder barnet eller den unge fast på hemmeligheden. Det kan ske ved trusler om ydmygelse og vold, eller ved at krænkeren manipulerer barnet til at tænke og tro, at det er barnets egen skyld, at overgrebene overhovedet fandt sted: "Du gik jo selv med til det. Du ku' jo bare ha' sagt nej!"

Alvorlige følger af grooming

Følgerne af at være offer for grooming kan være alvorlige. Det kan ødelægge barnets tillid til andre mennesker for altid, hvis det oplever, at en person, der har givet det tro og håb for fremtiden, udnytter dets loyalitet til at presse det til sex. Det tillidsbrud, der sker, er for nogle ofre lige så alvorligt et traume som selve overgrebene. Samtidig skaber groomingprocessen skyld og skam, fordi barnet oplever, at det selv havde medansvaret for de ydmygende situationer og havde blind tillid til den voksne. Grooming "... kan skabe stor skyldfølelse og kan forhindre anmeldelse af overgreb og kan komplicere efterfølgende behandlingsforløb" (Helene Almind Jansen, 2008).

Ovenstående beskrivelse anskueliggør nogle af de psykologiske mekanismer, der kan få børn til at deltage i aktiviteter, som overskrider deres grænser, og som de ikke ville sige ja til under andre omstændigheder. Poseringsbilleder kan være en sådan aktivitet. Når det gælder optagelser af poseringsbilleder, vil der ofte være brugt grooming, og børnene vil blive rekrutteret både online og offline.

3. DE DIGITALE MEDIER OG SEKSUEL UDNYTTELSE AF BØRN

Internettet har drastisk ændret vores måde at kommunikere på siden midt i 1990'erne. Med internetteknologien er verden blevet en "global landsby", hvor man løbende kan kommunikere med personer på den anden siden af kloden – og gøre det anonymt. Samtidig er det brugerne selv, der producerer indhold og billeder.

Det digitale kamera

Folk ville ryste på hovedet, hvis man for 30 år siden havde fortalt dem, at alle i 2013 ville gå rundt med et kamera i lommen, og at billeder ikke skulle fremkaldes på papir, før man kunne se dem. Ikke desto mindre er det virkelighed i dag. Kameraet er altid inden for rækkevidde, vi er vant til at blive fotograferet, og for mange børn er det ganske almindeligt at optage sig selv på video og dele videoen online.

Den digitale kamerateknologi har givet os enorme fordele. Desværre har det også den konsekvens, at mennesker med seksuelle interesser for børn nemt, billigt og helt uafhængigt kan producere billeder med børn. Det taler for sig selv, at der i de danske undergrundsblade med "børnepornografi" fra 1970'erne var 20-30 billeder per blad, mens politiet i dag beslaglægger personlige computere med 500.000 seksuelle eller erotiske billeder med børn.

Distribution over grænser

Internetteknologien spiller en stor rolle, når vi taler om distributionen af seksuelle eller erotiske billeder af børn. Som nævnt kunne man i 1970'erne i visse danske pornoforretninger købe magasiner og blade med billeder af børn. Men det var krævende. Den, der ville købe, skulle bruge tid og penge på at få fat i billederne, samtidig med at de formodentlig skulle overvinde en personlig grænse og desuden løbe en risiko ved at kontakte sælgeren. Alle disse ulemper har internetteknologien fjernet. I dag kan man gratis og nemt hente og dele billeder og film hvor som helst og når som helst uden at skulle i kontakt med andre mennesker.

Samtidig sker distributionen af seksuelle eller erotiske materialer med børn på tværs af landegrænser. På nettet flyttes informationer frem og tilbage mellem Shanghai og København på sekunder.

Når man for eksempel analyserer et internetforum, hvor der bliver udvekslet overgrebsbilleder, så ses det tydeligt, at brugerne kommer fra forskellige lande. Et eksempel kunne være brugere fra Danmark, Tyskland, England og Spanien, der udveksler billeder af russiske piger på en hjemmeside, der ejes af en japaner, og som skiftevis ligger på servere i USA, Brasilien og Taiwan. Når en side lukkes ned i ét land, sker det ofte, at den åbner igen i et andet land, og der er ikke nogen som helst sammenhæng mellem det sted, hvor de kriminelle billeder produceres, og det land, hvor materialet registreres og uploades.

4. INTERNATIONALT SAMARBEJDE MOD OVERGREBSBILLEDER

Arbejdet for at begrænse overgrebsbilleder på nettet kan ikke udelukkende foregå på nationalt niveau. Det kræver en samlet og koordineret indsats både lokalt, nationalt og internationalt. Og heldigvis er der allerede stort fokus på området. Der bliver samarbejdet på tværs af grænser, og der bliver løbende afsløret internationale netværk, der er skyldige i seksuelle overgreb på børn. Det internationale samarbejde mellem forskellige landes politistyrker forbedres løbende, og i 2013 åbnede et europæisk Cybercrime Center under Europol. Indsatserne betyder, at der bliver udviklet nye metoder til at identificere børn på overgrebsbilleder og til at afsløre distributionsnetværk.

Også civile organisationer arbejder for at stoppe udnyttelsen af børn på overgrebsbilleder: Virtual Global Taskforce og Financial Coalition Against Child Pornography er to eksempler. EU -Kommissionen har stået bag hotlineorganisationen INHOPE og oprettelsen af hotlines i alle europæiske lande, hvor borgere kan anmelde overgrebsbilleder. INHOPE-hotlines, som også findes i en lang række lande uden for EU, modtog i 2012 i alt 37.400 anmeldelser om ulovligt materiale med seksuelle overgreb på børn.

Billeder i gråzonen er ikke omfattet af indsatserne

Den milde del af overgrebsmaterialet – dét, vi kalder gråzonestof – er i de fleste tilfælde ikke omfattet af de forskellige koalitioner indsatser, fordi billeder i gråzonen ikke viser fysiske seksuelle overgreb. Det er nødvendigt, at indsatsen mod de ulovlige billeder har højeste prioritet. Men også billeder og film i gråzonen kalder på myndighedernes opmærksomhed og indsats.

Et europæisk perspektiv:

Overgrebsbilleder er omfattet i følgende internationale love og konventioner:

- * Konventionen om børns rettigheder fra 1989 giver børn ret til beskyttelse fra seksuelle overgreb og ret til beskyttelse af deres privatliv. I 2000 tilføjede FN en særlig protokol om salg af børn, børneprostitution og børnepornografi til Børnekonventionen.
- * i 2003 vedtog EU en rammeafgørelse, der sætter minimumsstraffe og kriminaliserer udveksling af overgrebsbilleder.
- * i 2007 kom Europarådets konvention om beskyttelse af børn fra seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug, der kriminaliserede dét at gøre sig bekendt med overgrebsbilleder på nettet.
- * i 2011 vedtog EU et direktiv om bekæmpelse af seksuel udnyttelse og børnepornografi, der lægger op til, at alle EU lande inkorporerer bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn i deres nationale lovgivning.

KAPITEL 2

Billeder i gråzonen

Billeder i gråzonen er billeder eller film af børns kroppe, hvor fotografens iscenesættelse af barnet og/eller materialets anvendelse i en erotisk eller på anden måde seksualiseret kontekst giver grund til at formode, at formålet med optagelsen eller fremvisningen er seksuel interesse for børn.

I. DISSE BILLEDER TALER VI OM

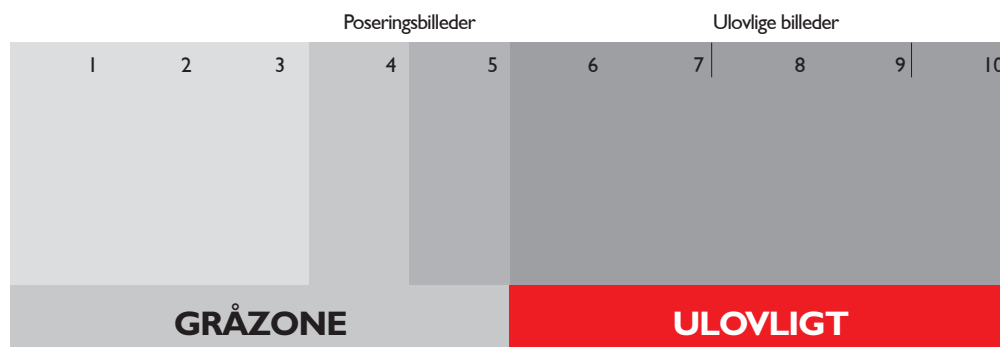
Med udgangspunkt i Taylor og Quayles typologi om overgrebsbilleder definerer vi i denne rapport billeder i gråzonen som billeder i Taylor og Quayles kategori 1-5.

Samtidig interesserer vi os for konteksten, billederne vises i. Der eksisterer millioner af poseringsbilleder af mennesker i alle aldre. Denne rapport har udelukkende fokus på de billeder, som, enten i sig selv eller på grund af den kontekst, de bringes i, har til formål at vise børns kroppe som objekter for en voksen seksuel interesse.

Gråzoner materiale omfatter ikke billeder eller film, hvor der foregår fysisk seksuelt overgreb. Sådanne billeder eller fremstillinger er ulovlige iht. dansk lovgivning.

Nedenstående skema illustrerer det brede spektrum af billeder fra det almindelige familiefoto til de groveste overgrebsbilleder. Illustrationen viser samtidig, hvordan vi i denne rapport overordnet vurderer graden af krænkelse.

Inspireret af Taylor og Quayles kategorier 1-10

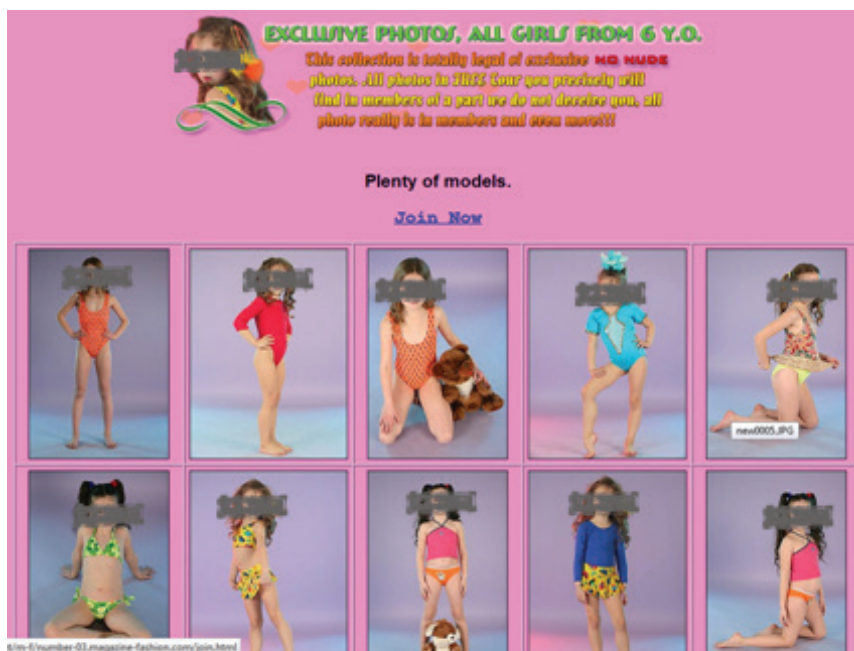
Konteksten gør billederne krænkende

Konteksten, som billederne bliver bragt i, er afgørende for vores opfattelse af billederne som krænkende. For eksempel vil det være normalt, at en hjemmeside for en gymnastikforening viser billeder af børn i gymnastiktøj, mens det for de fleste vil være krænkende, hvis de samme billeder bliver vist på en side med voksenporno eller sider med bannerreklamer for sexlegetøj.

Modelverdenen som kontekst

Vi ved, at modelverdenen bruges som kontekst for at distribuere billeder og film. Børn fremstilles som modeller, der poserer for fotografen enten udenfor, i en privat stue eller i et professionelt fotostudie. Graden af seksualisering varierer, men langt de fleste sider viser nøgen hud – for eksempel børn i små kjoler, med bar mave eller iklædt lårkort nederdel, bikini, boksershorts, undertøj, tætsiddende badebukser eller gymnastikdragt. Nogle hjemmesider lægger vægt på det uskyldige og nuttede ved de mindre piger. Andre hjemmesider spiller på andre slags fantasier og fremstiller pigerne som sexobjekter med tung makeup og netstrømper. Børnene, både piger og drenge, er tydeligt instrueret i at posere for fotografen, og når det gælder erotiske poseringsbilleder, er de instrueret i at bevæge mund, hofter og ben som voksne erotiske modeller:

I den del af materialet, der har et kommercielt sigte, er billederne ofte katalogiseret i serier. Der er tydelig inspiration fra modereklamer. Overskriften er for eksempel "Lovely young models", og siden viser små billeder af forskellige piger på 9-12 år. Derfra linkes ofte til et større antal undersider. Hver underside er dedikeret til et enkelt barn – en model, som poserer i forskellige kostumer:

Eksempel på gråzonomaterialer. Sløringen af børnenes ansigter er foretaget af Red Barnet.

Der er flere grunde til, at modelverdenen er en populær kontekst. Her er tre årsager, som gør den attraktiv for producenter og brugere:

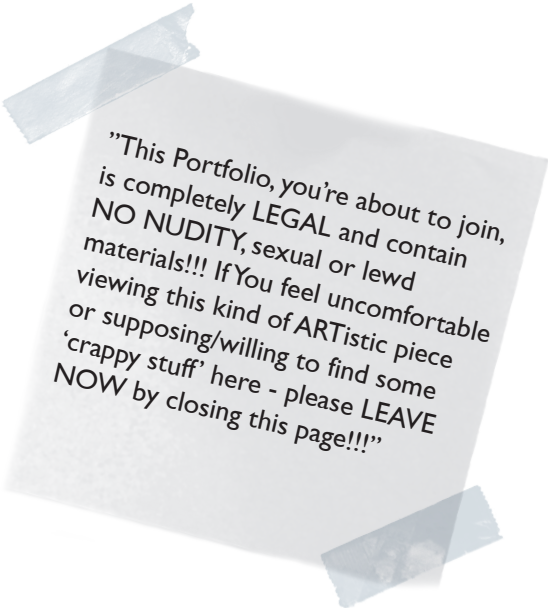
1. Modelkonteksten giver producenten et alibi. Der er ingen deciderede seksuelle ord og ingen synlige tegn på, at disse børn bliver udsat for seksuelle overgreb i forbindelse med fotograferingen. Børnene viser sig frem, og nogle gange kan erotiske positurer opfattes som en kopi af voksne fotomodellers poseringer. Det er ikke i sig selv ulovligt.

2. Modelkonteksten giver producenten let adgang til børn. Mange piger og drenge vil gerne være modeller, og mange af de børn, vi ser i gråzonen, har formodentlig troet på, at optagelserne skulle bruges i en modelsammenhæng. Risikoen og arbejdsindsatsen for at få børn til at posere som erotiske modeller er langt mindre, end hvis børnene (og deres forældre) ved, hvad billederne faktisk skal bruges til.

3. Modelkonteksten kan berolige iagttageren, der bruger billederne hjemme bag skærmen. Skyldfølelse og dårlig samvittighed tynger mange af de personer, der kigger efter seksuelle billeder af børn på nettet. Modelkonteksten kan give iagttageren et belæg for at sige til sig selv, at dette er normalt, og at det jo ikke er ulovligt.

Selv stærkt erotiske sider med billeder af børn har ofte en lille tekst, der garanterer, at siden er lovlig, og at der ikke findes nøgenbilleder eller seksuelt indhold på siderne. Ofte ser vi dog både billeder i gråzonen og ulovlige billeder på sider med sådanne tekster. Vi formoder, at teksten derfor bliver bragt alene med det formål at signalere uskyldighed og for at forsøge at dække sig ind i forhold til lovgivningen.

Eksempel på forsidedekst fra en hjemmeside med poseringsbilleder:

"This Portfolio, you're about to join, is completely LEGAL and contain NO NUDITY, sexual or lewd materials!!! If You feel uncomfortable viewing this kind of ARTistic piece or supposing/willing to find some 'crappy stuff' here - please LEAVE NOW by closing this page!!!"

EksPLICIT seksuelle kontekster

I andre kontekster forsøger producenten ikke at sløre formålet, men gør en dyd ud af det. Overskriften kan være "Horny preteen girls" eller "Sexy boys for U". Hjemmesidernes indhold spænder over billeder; hvor børn laver gymnastik i haven, til billeder fra nudiststrande eller poseringsbilleder som beskrevet ovenfor. Det kan være billeder taget i en privat stue eller billeder fra et fotostudie. Det afgørende er, at børnene fremstilles som objekter for en seksuel interesse.

Billeder af børn i en eksPLICIT seksuel kontekst er tilgængelige via hjemmesider og fildeling, men også på forskellige lovlige billedfora (image boards). Her mødes private interesserede og deler billeder og skriver kommentarer til hinanden. Overskriften er for eksempel "Teen sex", mens billederne, der deles, er poseringsbilleder af 10-årige børn i undertøj – med kommentarer som for eksempel "Daddy's sexy girl". Det forekommer også, at billeder af børn blandes med deciderede pornografiske billeder af voksne. Det sker for eksempel på sider, der kopierer billeder ind fra offentligt tilgængelige billeddatabaser og blander dem tilfældigt.

Andre kontekster, der udstiller børns kroppe

Flere andre kontekster bruges, når personer med seksuel interesse for børn udveksler billeder og film. Det kan være fotos fra naturistlejre, hvor børn leger i naturen eller på andre måder indgår i almindelige ferieaktiviteter med andre børn og voksne. Der kan også være opstillede fotos af en større gruppe børn og voksne uden tøj.

Der findes sider, som er kendetegnet ved, at børn er fremstillet som små, nuttede feer eller engle i lyserøde eller lyseblå scenerier. Disse har ofte fokus på at vise de allermindste børn og har en tydelig sensuel stemning, som indimellem understøttes af blødt lys og romantiske rekvisitter. Det er svært at forestille sig, hvad eksistensberettigelsen skulle være – andet end en særlig interesse for at iagttage børns kroppe.

Billeder af børn findes også på sider, hvor overskriften henviser til, at billeder og film er kunstværker, men hvor konteksten er tydeligt seksuel. Og så findes der en lang række tekst- og billedfora, hvor der bliver delt poseringsbilleder af børn uden kommentarer.

Når billeder og film handles på nettet

En del af gråzoner materialet bliver udbudt til salg. Det kommercielle aspekt kan være tydeligt, enten ved at en hjemmeside har links direkte til en betalingsløsning, eller ved at siden indeholder annoncer, hvor billeder fremstår som links til "varer". Det enkelte billede kan også fungere som link til flere billeder og til betalingsider, hvor man kan købe sig adgang til yderligere materiale.

I undersøgelsen er der særligt fokus på denne kommercielle del af gråzoner materialet, fordi vi betragter kommercialiseringen som en skærpende omstændighed ved krænkelsen af barnet.

En del af de kommercielle sider eksponerer børn på en måde, som leder tanken hen på et almindeligt butikskatalog, men med den helt afgørende forskel, at 'varerne' her er børn. Det er tydeligt, at der er lavet markedsføringsstrategi for disse sider, så der er tilbud til alle præferencer. Der er serier med børn i forskellige aldre. Der er serier med et uskyldigt præg, hvor mindre børn for eksempel er filmet, mens de leger og smiler og ligner små engle. Der er serier med pigemodeller og serier med 7-årige drenge i badetøj, og der er serier, hvor piger er sminket med læbestift og mascara og leger fotomodeller.

Eksempel på en webshop med billeder af børn

Et eksempel kunne være en side, der sælger film med en 9-årig pige. Forsiden viser et billede på en lækkert designet baggrund med hjerter og røde farver af det smilende og poserende barn i prinsessekostume.

Siden giver kun enkelte muligheder for at navigere videre: Man kan vælge "Free trial" (gratis adgang til et begrænset udvalg), eller man kan købe et medlemskab. Vælger man en "Free trial", får man for eksempel adgang til en serie billeder med det samme barn, der poserer for fotografen. Barnet smiler og poserer i forskellige kostumer. På nogle billeder er barnet fuldt påklædt – på andre i undertøj. På nogle billeder står en pige i almindelig kropsholdning – på andre laver hun trutmund og vrikker med hoften. Vælger man at købe et medlemskab, bliver man bedt om at betale og bliver lovet adgang til langt større mængder af materiale. Prisen for et medlemskab kan variere, men ligger typisk på 40-50 dollars per måned eller per år. Det må ses som en del af markedsføringsstrategien, at betalingen formidles som et "medlemskab". Det giver køberen en forestilling om at komme til at tilhøre en gruppe, og lige præcis det at føle sig som en del af et fællesskab er for nogle mennesker vigtigt.

Betalingsmåderne er forskellige

På nogle sider kan man betale med kreditkort via en ikke anerkendt betalingsløsning. En anden mulighed er at bruge pengeoverførselsfirmaer. Her er der lagt et led ind, som gør det muligt for køberen (næsten) anonymt at sende penge til en given modtager. Metoden giver en vis grad af beskyttelse for både køber og sælger og gør det sværere at identificere deltagerne. Køberen løber dog en alvorlig sikkerhedsrisiko ved at videregive sine bankoplysninger til anonyme bagmænd. Det er også stadig muligt at købe sig til modelbilleder af børn med anerkendte betalingsløsninger på kommercielle sider, typisk sider, hvor det erotiske element er stærkt nedtonet. Siden 2006 har den amerikanske Financial Coalition Against Child Pornography arbejdet for at undgå udnyttelsen af anerkendte betalingsløsninger til salg af overgrebsbilleder. Det er et arbejde, der har båret frugt i forhold til den ulovlige del af de kommercielle sider, men tilsyneladende også med effekt hen over gråzonomaterialer. Og i dag ser vi sjældent anerkendte krypterede betalingsløsninger som VISA og MasterCard på hjemmesider med erotiske billeder af børn.

Eksempel på gråzonomaterialer. Sløringen af børnenes ansigter er foretaget af Red Barnet.

2. LOVEN OG BILLEDER I GRÅZONEN

I Danmark er aktiv søgen efter og besiddelse og distribution af overgrebsbilleder med personer under 18 år ulovligt og kan give op til seks års fængsel. Det fremgår af straffelovens §235 om børnepornografi. Lovgivningen tager udgangspunkt i, om et billede eller en film viser et seksuelt overgreb på et barn. Og afgørelsen er klar, når indholdet på billedet er så eksplicit. Men det er mindre klart, når billedet hører til i den mildere ende af spektret. Graden af seksualisering på det enkelte billede er afgørende for, hvornår et billede vurderes ulovligt.

Grænsen for, hvornår handlinger er kriminelle, går ved:

1. 'Anden kønslig omgængelse' – for eksempel når en person berører et barns kønsorganer.
2. 'Eksplicit seksuel adfærd' – for eksempel et barn, der onanerer.
3. Når et barns kønsorganer afbildes med seksuelt formål – for eksempel closeup-billede af et barns kønsorganer.

Erotiske poseringsbilleder er således ikke omfattet af § 235, medmindre de indgår i en serie, hvor andre billeder af samme barn er ulovlige. I det tilfælde betragtes poseringsbillederne også som ulovlige. Billeder med fokusering på kønsdelene, onani og anden egen seksuel berøring indgår altså i realiteten som den mildeste grad af ulovlige billeder.

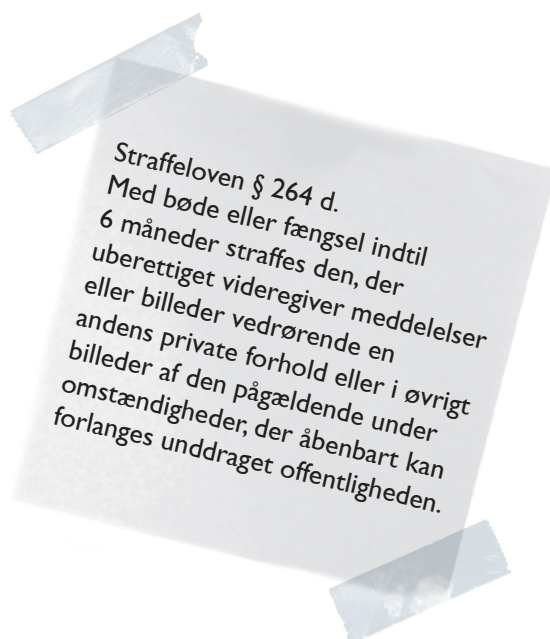
”Fremstillinger uden seksuel aktivitet (kategori I): Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor barnet er alene på billedet, og hvor der ikke foregår seksuel aktivitet med andre, herunder billeder med fokusering på kønsdelene, onani og anden egen seksuel berøring (...).”

(Uddrag fra Rigsadvokatens og Nationalt IT Efterforskningscenter note om kategorisering af billeder og film med overgreb på børn)

Loven om ærekrænkelse

Straffelovens § 264 om ærekrænkelse og ret til privatliv er en anden del af lovgivningen, der i princippet kan beskytte børn fra offentliggørelse af gråzonebilleder og film. Børn vil kunne anmelde producenten af erotiske poseringsbilleder for krænkelse af deres privatliv, på samme måde som for eksempel filmstjerner kan trække tabloidpressen i retten for at offentliggøre private billeder.

Men som det er nu, har denne lovgivning reelt ingen eller kun meget ringe effekt, fordi den kræver, at barnet aktivt modsætter sig offentliggørelsen. Dels kender mange af børnene ikke til brugen af billederne, dels vil nogle børn føle skyld over, at billederne blev taget. Og det kan betyde, at børnene afholder sig fra at anmelde krænkelsen.

Danske paragraffer følger international lovgivning

Danmark læner sig op ad principper, som gælder i flere internationale love og konventioner. Både Europarådets konvention⁵ og EU-lovgivningen⁶ kriminaliserer børnepornografi, børneprostitution og pornografisk optræden (online og offline) på samme måde som i Danmark. Flere lande – både i og uden for Europa – har valgt en strammere lovgivning. En undersøgelse af de forskellige lovgivninger vil kunne belyse, hvordan de retslige dilemmaer er tacklet. Andre landes lovgivning og håndtering af overgrebsbilleder falder uden for denne rapport's område.

⁵Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug, 2007

⁶Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2011/92/EU

3. BILLEDERNES ROLLE FOR KIGGEREN

Det er ikke muligt at tegne en præcis profil af de mennesker, som producerer eller interesserer sig for erotiske billeder af børn. Men hvis vi antager, at det er de samme mennesker, der ser på ulovlige seksuelle billeder, så er de fleste mænd. Kvinder krænker også, og der er flere eksempler på kvinder, som er dømt for at besidde overgrebsbilleder, men et forsigtigt gæt vil være, at mindst ni ud af ti dømte er mænd.

Nogle opfatter sig som erklærede pædofile, hvilket betyder, at de foretrækker sex med børn frem for med voksne. Andre kan være ekstremt optagede af alle former for seksualitet, hvor børn som seksuelle objekter blot er 'en af flere varianter'. Og andre igen opsøger overgrebsbillederne, fordi de selv blev udsat for seksuelle overgreb som børn, og nogle søger blot efter spændingsoplevelser på nettet.

The sexual or erotic nature of the images lies both in the objective qualities of the material itself, and in the mind of the collector.

Howitt, 1995⁷

En person, der interesserer sig seksuelt for børn, kan blive tændt af et billede, der som udgangspunkt slet ikke har noget seksuelt formål. Og det er mere reglen end undtagelsen, at politiet finder billeder, der ikke har direkte seksuel karakter, når de analyserer materiale fra tiltalte. Billeder og film, der signalerer sex, er ikke nødvendigvis ulovlige og involverer ikke nødvendigvis barnet i optagelser på en måde, som i sig selv krænker barnet.

Billedet her er taget af forfatter og fotograf Lewis Carroll i 1858 og viser Alice Liddell – et barn, som han kendte. Billedet viser et barn, der rækker hånden frem mod iagttageren. Et sådant billede kan af iagttageren opleves som erotisk, og det er uden tvivl interessant for en del af de personer, der er optaget af seksuelle fantasier om børn⁸. Billedet er senere blevet kendt som inspiration til Carrolls historie om Alice in Wonderland.

⁷Refereret i Taylor et al., 2003

⁸Eksemplet er lånt fra Michael Sheaths oplæg Child abuse imagery viewers: what are they looking for? What do they see? ved INHOPE-møde i 2012

Sådan bliver billederne brugt

Til forskel fra billeder af seksuelle overgreb er modelbilleder og nøgenbilleder af børn ikke ulovligt materiale. Der er ikke ét svar på den rolle, erotiske billeder spiller, men i det følgende er nævnt nogle eksempler på, hvordan billederne bliver brugt.

Stimulerer seksuelle fantasier

Særligt poseringsbilleder kan bruges af en voksen, der søger seksuel ophidselse. En person, der er optaget af seksuelle billeder af børn, kan lige så vel bruge erotiske poseringsbilleder til at tænde seksuelle fantasier, som vedkommende kan bruge billeder af seksuelle handlinger. Til sammenligning kigger mange helt almindelige mennesker på erotiske billeder som en slags "opvarmning", inden de klikker ind på deciderede samlejescener på nettets pornosider.

Nedbryder indre barrierer

Den amerikanske psykolog David Finkelhor taler om en række indre moralske og psykologiske barrierer, der skal nedbrydes, førend en person kan begå seksuelt overgreb på et barn. Poseringsbilleder på nettet kan være med til at nedbryde de indre barrierer, så der lidt efter lidt efterspørges mere og voldsommere materiale⁹. Poseringsbillederne er lettere tilgængelige på nettet end overgrebsbilleder, og det er som regel uden risiko at deltage i for eksempel et webforum, hvor der deles modelbilleder af børn.

Basis for fællesskab

Udvekslingen af billeder skaber mulighed for kontakt med andre ligesindede. På et forum, hvor der bliver udvekslet seksuelle billeder af børn, er kontakten ofte positiv og bekræftende. Der bliver skrevet "great pics" eller "thanks so much". Nogle personer ønsker ikke denne kontakt, mens den for andre er vigtig. I nogle af de netværk, som politiet har afsløret, spiller oplevelsen af fællesskab en meget væsentlig rolle for deltagerne.

Redskab i groomingprocesser

Erotiske poseringsbilleder bruges også af seksuelle krænkere i processen med at groome et barn. Krænkeren viser barnet erotiske eller seksuelle billeder med andre børn som led i manipulationen frem mod mødet og den seksuelle krænkelse.

Samlerobjekter

I nogle af de sager, hvor politiet har beslaglagt computere, har det vist sig, at gerningsmanden har samlet meget store mængder af billeder og film. Der har været flere danske politisager, hvor en enkelt person har opbevaret flere end 500.000 billeder og filmsekvenser af børn¹⁰. I sådanne tilfælde er det rimeligt at antage, at samlermanien er den dominerende motivation. Det er kendetegnende, at disse mennesker har opbygget et stort afhængighedsforhold til dét at samle billeder.

Billeder og film uden direkte seksuelle handlinger er altså interessante for mennesker med seksuel interesse for børn. De ser børnene som sexobjekter og tillægger for eksempel poseringsbilleder værdi som en form for seksualiseret materiale. Samtidig er det kendetegnende for poseringsbilleder, at de er lettere tilgængelige end ulovlige billeder, og at de ikke medfører nogen eller kun ringe risiko for at blive straffet.

Alle billeder kan angiveligt bruges:

⁹Taylor (2003). Child Pornography, an Internet Crime, s 181

¹⁰Fx <http://jyllands-posten.dk/aarhus/krimi/ECE4467916/enorme-maengder-boerneporno-hos-25-arig/>

KAPITEL 3

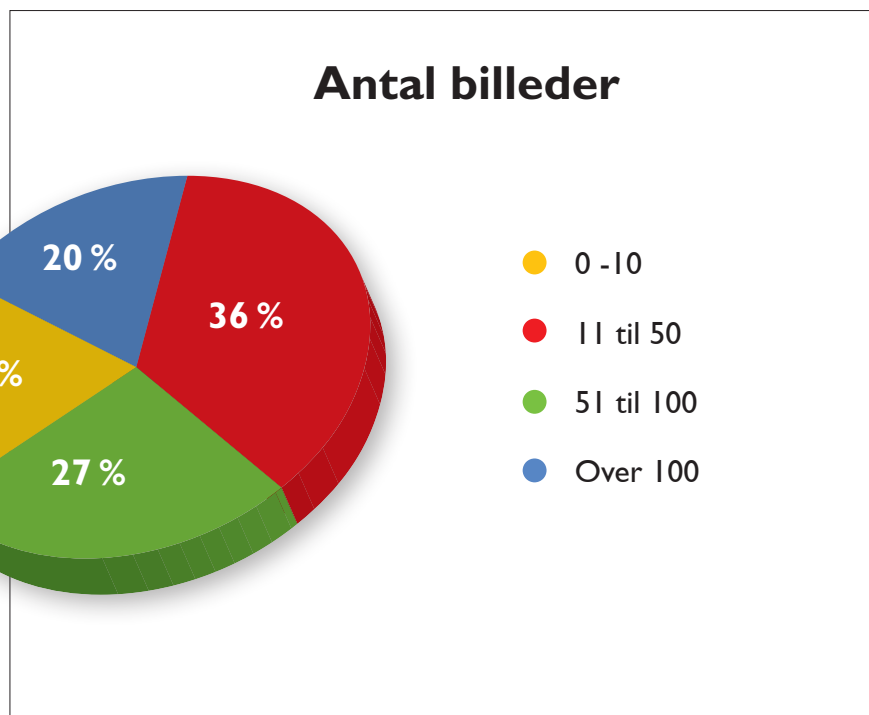
Undersøgelsens resultater

I det følgende beskrives resultater fra dataindsamlingen. Resultatet er baseret på analyse af 401 unikke webadresser i perioden 1. november 2012 – 31. september 2013.

Omfanget af billeder i gråzonen

For at dokumentere omfanget af problemet med distribution af billeder af børn i seksuelle kontekster har vi talt antallet af billeder på de 401 sider, vi har analyseret.

Diagrammet viser, at 1 ud af 5 sider indeholder over 100 billeder. Her kan man på én enkelt side scrolle ned over dusinvis af billeder af børn i forskellige positurer. Et hurtigt regnestykke viser, at vi i løbet af vores indsamling har vurderet minimum 16.000 billeder tilfældigt udpluk. Der findes mange andre sider som vi ikke er stødt på, eller som er mindre tilgængelige på nettet.

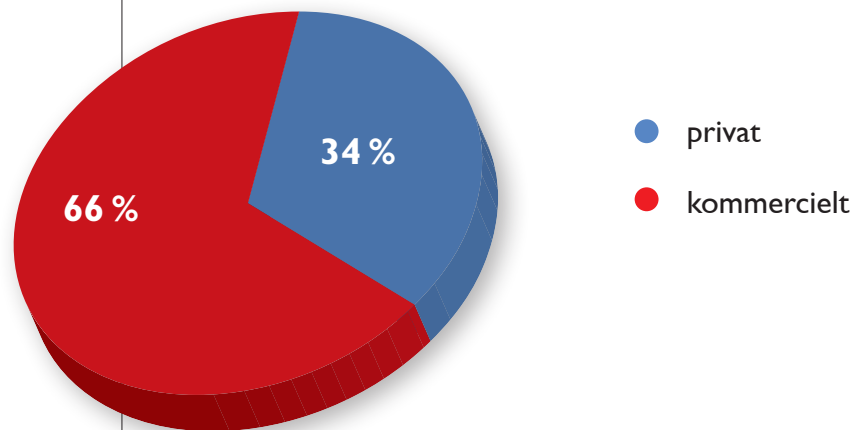
Billederne bruges kommercielt

I undersøgelsen forekommer 66 % af billederne i kommercielle sammenhænge, det vil sige sider med betaling eller reklamesider med links til betalingssider. Tallet kan være udtryk for, at kommercielle hjemmesider er lettest tilgængelige og derfor oftere bliver anmeldt, men det er også en indikation af, at der er et reelt marked på nettet for poseringsbilleder med børn.

34 % af billederne ligger på gratis billedfora og på filservere, hvor private personer typisk udveksler billeder.

Der er ingen tvivl om, at der findes langt større mængder af billeder i private netværk på det såkaldte mørke internet, som man ikke så let får adgang til. Hvis det reelle antal poseringsbilleder kunne måles, ville den private udveksling af billeder formodentlig udgøre langt størstedelen af gråzonestoffet.

Formål

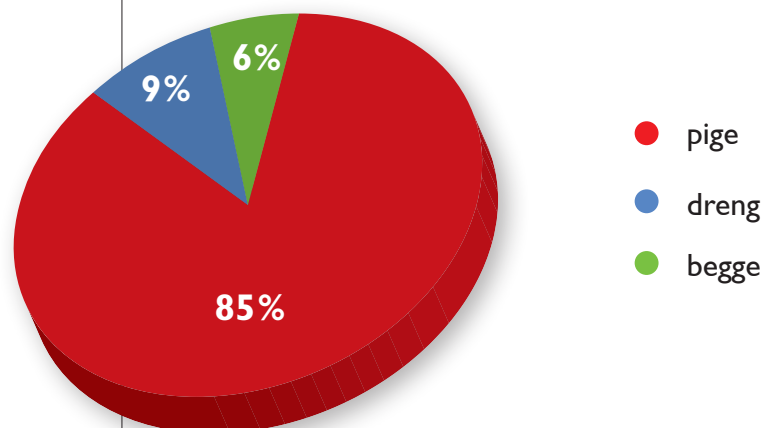

Flest piger udnyttes på poseringsbilleder online

På 9 ud af 10 hjemmesider ses piger på billederne. Det kan tolkes således, at der er en overvejende heteroseksuel præference blandt brugere af billedmaterialet, da vi ved, at flertallet af brugerne er mænd. Men det kan måske også afspejle præferencer hos de internetbrugere, der anmelder til Red Barnets hotline. Dog er det ikke alle de sider, som indgår i datasættet, der kommer fra anmeldelser. En del sider er fundet ved at følge links fra én side til en anden.

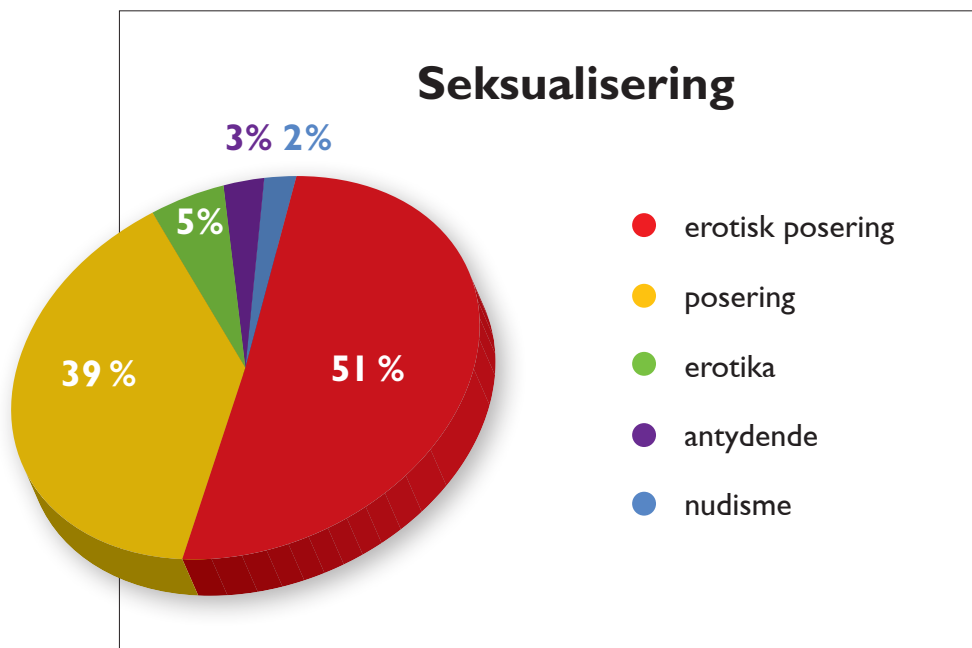
Mens datamængden i denne undersøgelse er for lille til at kunne sige noget reelt om antallet af drenge på billeder i gråzonen, så skal det understreges, at medarbejdere i Red Barnets hotline team jævnligt ser både overgrebsbilleder og poseringsbilleder med drenge, og at drenge er udsat for samme typer af fremstillinger som piger. Drenge optræder dog sjældnere end piger på sider med kommercielt formål og er sjældnere fremstillet i en modelkontekst. Til gengæld forekommer der oftere drenge, når der er tale om selveksposering.

Køn

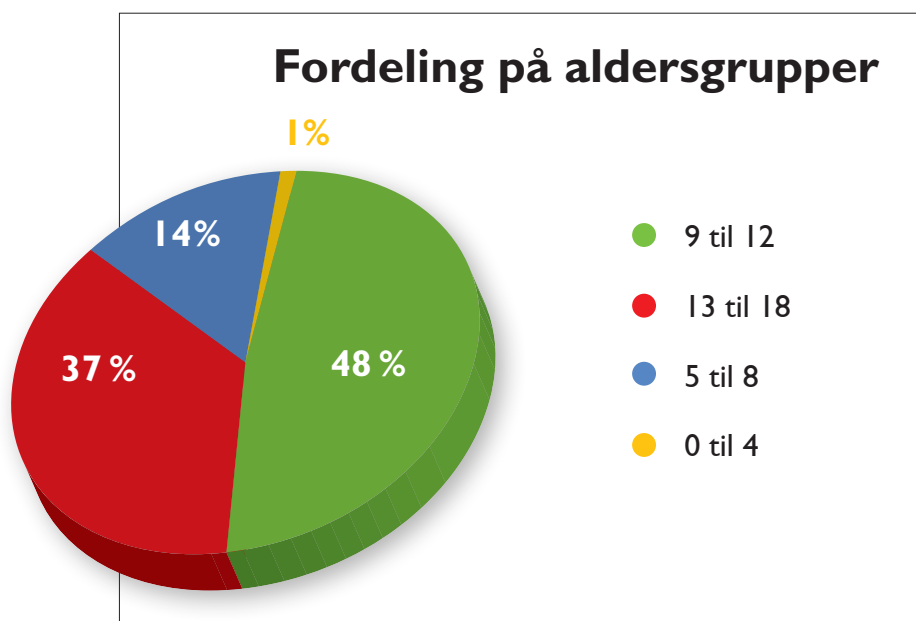
Billederne er oftest i den alvorlige ende af skalaen

Når vi ser på graden af seksualisering, er det tydeligt, at billeder med størst grad af seksualisering fylder mest. Over halvdelen (51 %) af de registrerede sider viser erotisk posering, det vil sige den form for posering, som vi antager i højeste grad kan have skadelige følger for børn. Ikke-erotiske poseringsbilleder udgør 39 %, og kun de sidste 10 % omhandler andre typer af billeder.

Alder

Det kan være vanskeligt præcist at vurdere alderen på børn på billeder. Det er lettere blandt mindre børn, som forandrer sig meget på et enkelt år. Nogle gange er det helt umuligt blandt teenagere, der er fuldt kønsmodne. I det indsamlede datamateriale har vi alligevel forsøgt at vurdere børnenes alder på de forskellige sider. Den største andel (48 %) befinder sig i kategorien 9-12 år, mens 14 % viser børn i alderen 5-8 år, og 37 % viser børn mellem 13 og 18 år.

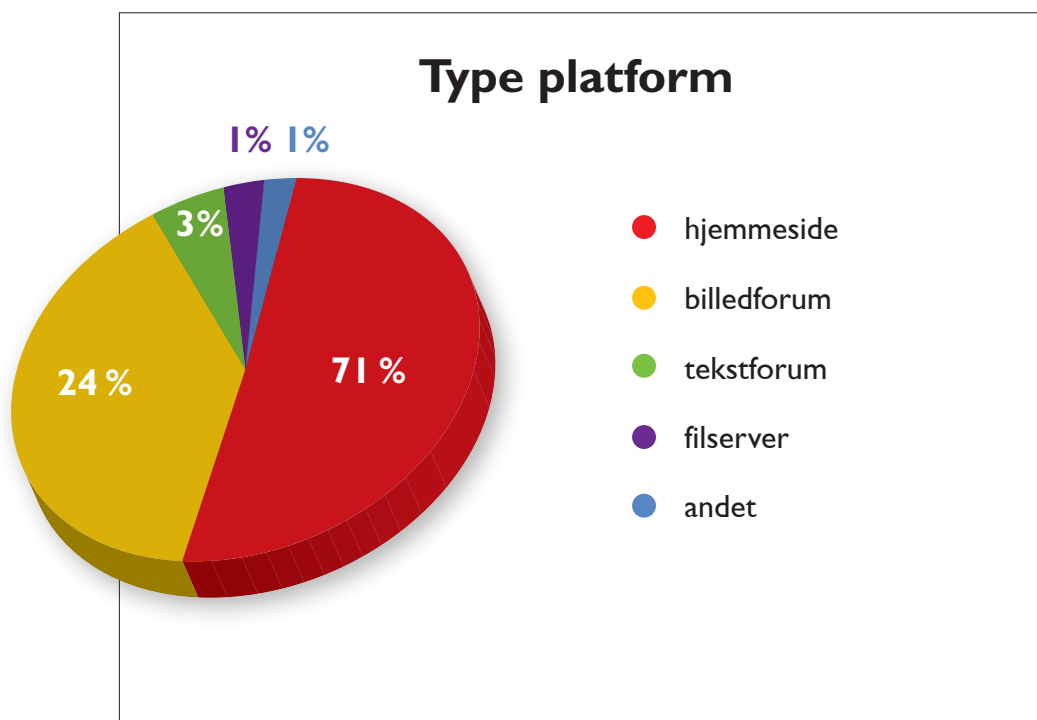

Hvis vi ser på alder i forhold til grad af seksualisering, er det tydeligt, at den ældste aldersgruppe oftere optræder på hjemmesider med erotisk posering end de 5-8-årige. Til gengæld ses der ikke nogen betydelig forskel mellem de 13-18-årige og aldersgruppen 9-12-årige. De ikke kønsmodne 9-12-årige piger er i lige så høj grad repræsenteret på erotiske poseringsbilleder som den fuldt udviklede teenagepige på 15 år.

Teknisk platform

71 % af siderne i vores undersøgelse hører til almindelige www-domæner, som er købt og bliver opdateret af en given person. Det er hjemmesider, som er designet til indholdet og bevidst produceret med formålet at vise og distribuere billeder af børn. Om producenten er en eller flere personer, kan vi ikke vide med sikkerhed, men de store portaler med mange undersider og fotoserier vil typisk kræve mange timers arbejde at udvikle og vedligeholde. En mindre del af siderne, 24 %, er indlæg på forskellige billedfora eller image boards. Her er der typisk tale om enkeltpersoner, der finder sammen om at udveksle billeder – altså brugere, der selv har en erotisk interesse for børn.

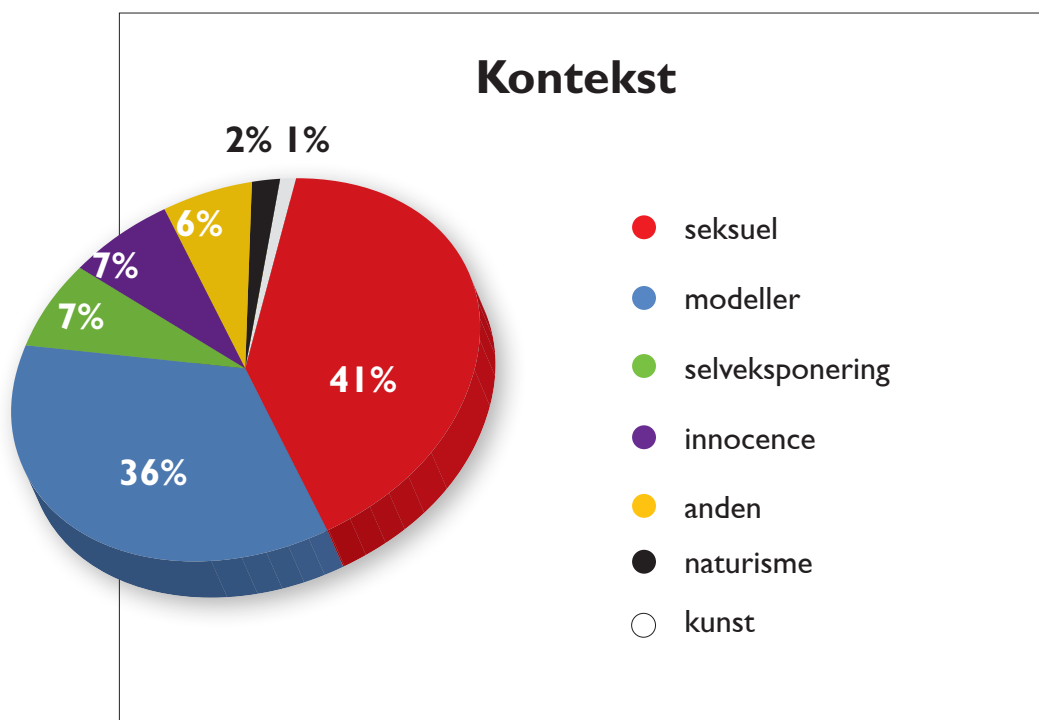
Det skal her igen understreges, at tallene alene baserer sig på de 401 hjemmesider, der indgår i datasættet, og således ikke er repræsentative for alt materiale af denne type på internettet. Tallene giver alene et fingerpeg om, hvilken slags materiale der synligt flyder rundt i cyberspace.

Kontekst

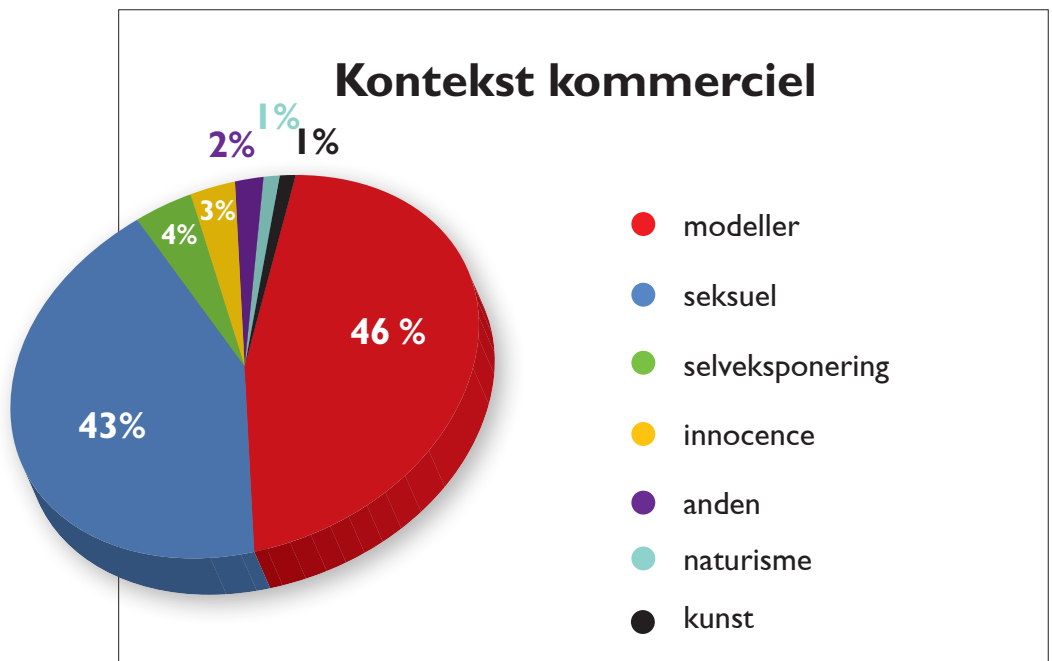
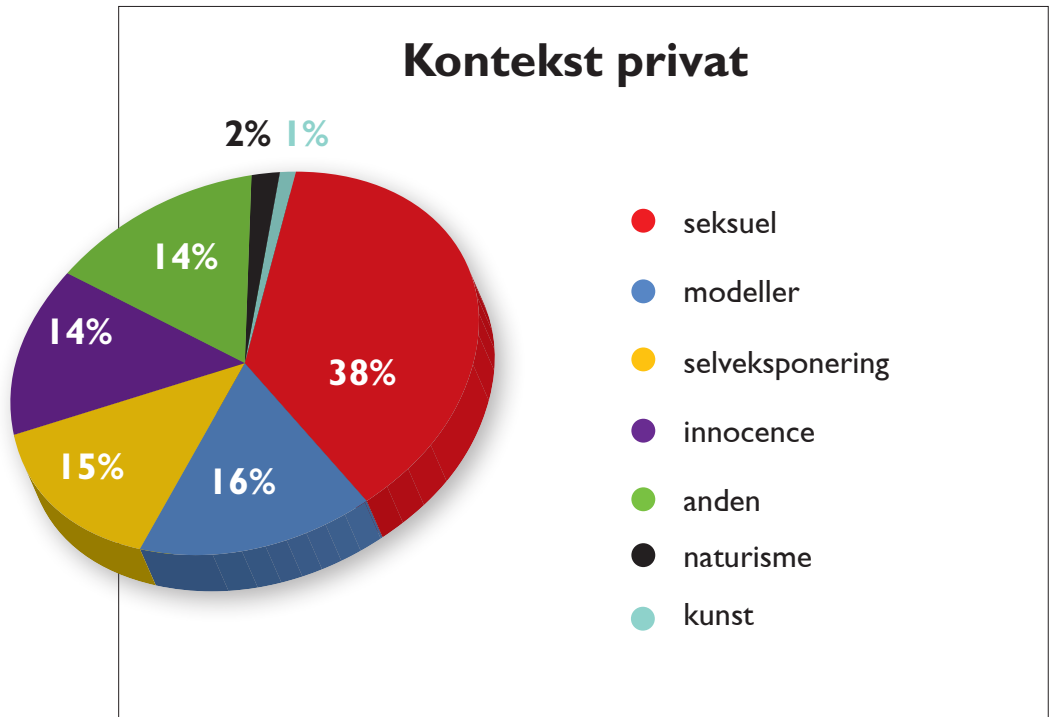
Konteksten for offentliggørelse af billeder er afgørende for, om de indgår i undersøgelsen. Mens 36 % af siderne fremstiller børn i en modelkontekst, så viser andre 41 % billeder af børn i en kontekst, hvor formålet er tydeligt seksuelt. Det er helt klart den mest dominerende kontekst på det gråzonomateriale, vi har undersøgt.

Andre kontekster, som beskrevet i kapitel 2, kan være naturisme, kunst eller "innocence". 7 % af billederne er kategoriseret som selveksposering, det vil sige billeder, som børn og unge selv har produceret og måske også selv lagt på nettet.

Privat og kommercielt

Når vi ser på kontekst, er der i øvrigt en tydelig forskel mellem de sider, der har privat formål, og sider med et kommercielt formål. Mens alle slags kontekster har værdi i den udveksling, der sker mellem private, så er konteksten på de kommercielle sider for 90 %'s vedkommende fokuseret på modelverdenen eller på det eksplicit seksuelle.

KAPITEL 4

Det gør billederne ved børnene

Vi ved efterhånden en del om de psykiske skadevirkninger, som følger seksuelle overgreb på børn. Vi ved, at overgreb har alvorlige og livslange konsekvenser for mange, og at seksuelle overgreb i barndommen kan påføre barnet alvorlige traumer.

Der kan være tale om psykiske kriser i tiden efter overgrebene, og ofte ses også fysiske reaktioner som mavesmerter, koncentrationsbesvær og mareridt. Det er også i tiden under og efter overgrebene, at barnet mobiliserer sine psykiske forsvarsmekanismer som for eksempel benægtelse eller fortrængning¹². Mennesker, der har været udsat for seksuelle overgreb, har stærkt forhøjet risiko for at lide af depression, angst eller posttraumatisk stresssyndrom¹³, og som voksne har de ofte dårligere helbred end andre, som ikke har været udsat for alvorlige traumer i barndommen¹⁴.

¹²Svedin, 2011

¹³Elklit, 2012

¹⁴Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study

Når det gælder konsekvenser af udstillelse på billeder i gråzonen, har vi til gengæld ikke meget forskning, vi kan læne os op ad. Men vi ved meget om børn og unges udvikling, og der findes nu en del erfaringer fra danske sager om onlinegrooming. På den videns- og erfaringsbaggrund er vi i Red Barnet ikke i tvivl om, at konsekvenserne af at blive optaget på for eksempel erotiske poseringsbilleder kan have stærke paralleller til følgerne af fysiske seksuelle overgreb. Vi ved også, at unge, der har eksponeret sig selv for eksempel på webcam til en onlineven kan opleve alvorlige psykiske følger sammen med stærke følelser af skyld og skam.

I de følgende afsnit vil vi anskue billedernes konsekvens for børnene ud fra to vinkler, dels den situation, hvor billederne optages, og dels den efterfølgende distribution af billederne på nettet.

Hvad oplever børnene under optagelserne?

I den milde ende af skalaen er produktionen af poseringsbilleder ikke nødvendigvis noget, barnet husker. For eksempel en dreng, der tilfældigt sidder på legepladsens sandkasse, en skolepige, der poserer for fotografen, eller to veninder, der smiler og poserer i bikini på stranden en varm sommerdag. De lægger måske ikke mærke til, at billederne bliver taget og skænker det ikke en tanke, at de kan bruges til noget andet end et minde fra en god dag.

I den mellemste kategori poserer børn på billeder uden stærk seksualisering. Denne slags billeder findes i store mængder på nettet, både billeder taget af andre og taget af børnene selv, og det vil være yderst forskelligt, hvordan denne slags billeder påvirker børnene. Hvis børnene er blevet presset, tvunget eller for eksempel talt til på en seksuel måde, kan det have været traumatisk for barnet at blive filmet, selvom barnet er fuldt påklædt.

I den grove ende af skalaen, hvor billederne viser børn, der poserer erotisk i et fotostudie eller i en privat stue, formoder vi, at mange børn kan have oplevet situationen som grænseoverskridende. De er blevet opfordret til at vise deres kroppe og agere som sexobjekter. I serier med erotisk posering forekommer det ofte, at barnets smil er anstrengt og kunstigt, og at kropsholdningen virker påtvunget.

Hvorfor siger børnene ikke nej?

Vi ved ikke, hvorfor nogle børn stiller op til optagelser af poseringsbilleder, men på baggrund af kendte sager om overgrebsbilleder og på baggrund af den erfaring, som medarbejdere i Red Barnets hotline har oparbejdet gennem de seneste 12 år, skitseres her nogle forklaringer, der givet forekommer i mere eller mindre udtalt grad i de forskellige optagesituationer:

1. Fordi det er spændende

Nogle børn har en god oplevelse med at blive fotograferet. Måske er det en ny og spændende oplevelse at optræde foran et kamera og være i centrum. Børnene kender ikke konsekvenserne af kameraets tilstedeværelse og vil måske ikke huske billederne, medmindre de ved et tilfælde selv støder på dem som voksne på nettet. En del af billederne i vores undersøgelse viser børn, der ser glade og naturlige ud. Det er typisk billeder i Taylor og Quayles niveau 4.

2. Fordi de er udsat for grooming

Nogle børn er blevet manipuleret til at deltage i optagelser. I sager om grooming taler vi om, at den voksne krænker bruger sin alder, erfaring og overlegenhed til at overtale barnet til at deltage i seksuelle handlinger, og det er sandsynligt, at mange børn på de erotiske poseringsbilleder udsættes for samme manipulation. Mange af de børn, der optræder på poseringsbillederne i vores undersøgelse, har uden tvivl fået at vide, at de var smukke og værdifulde. Derefter er de blevet bedt om at vise sig frem, smile og bevæge kroppen på måder, de ikke er vant til.

I en dansk retssag fra 2013 blev en 22-årig mand dømt for at have mødt over 100 mindreårige piger på nettet og have overtalt dem til at sende billeder af sig selv og posere på webcam. Flere af pigerne udtalte i forbindelse med retssagen, at de i starten syntes, det var spændende, at personen interesserede sig for dem og lærte dem om sex, og at de først blev bange, da personen begyndte at presse dem til at sende mere og mere seksuelt udfordrende billeder og film.

Grooming indgiver børnene tillid til den voksne, så den voksne bagefter kan få barnet til at gå over sine personlige grænser. Børnene føler sig medskyldige og skamfulde. En pige, der som 14-årig var udsat for grooming på nettet, udtrykker det sådan her "Bagefter føler man sig bare smidt på gulvet og trampet på".
Red Barnet, 2011

3. Fordi de får betaling for billederne

Nogle af de ældre børn får betaling for at medvirke på den slags billeder. Vi ved, at der foregår salg af seksuelle ydelser i udsatte grupper af unge under 18 år, som bytter eller sælger sex for penge og stoffer. Poseringsbilleder og film er i denne sammenhæng en vare, der nemt kan handles online. Når det handler om at få betaling, er det i øvrigt en erfaring fra behandlere, at drenge i højere grad end piger sælger seksuelle ydelser for fx mobiltelefoner, hash eller stoffer.

4. Fordi en voksen siger, at de skal

Nogle af børnene har fået besked af deres forælder eller en anden voksen på at deltage i optagelser. I lande med stor fattigdom ser vi løbende sager, hvor familier sælger deres børn, og hvor en del af disse børn udnyttes seksuelt og bliver ofre for trafficking og sexturisme. I 2013 viste den internationale børneorganisation Terre des Hommes, hvordan sexturisme fungerer online, og fandt for eksempel fattige familier i Filippinerne, der solgte live webcamsessions med deres børn på nettet.

Ovenfor har vi fokuseret på børnenes motivation for at deltage i optagelsen af billederne. Vi kan ikke alene på baggrund af datamaterialet sige, at alle børn, der indgår i optagelser af gråzonematerialer, udsættes for krænkelse under optagelsen. Men det er vores helt klare opfattelse, at en del af de børn, der ses på poseringsbilleder på niveau 4 og 5, har været udsat for traumer ved optagelserne, enten fordi de er under voksnes pres og tvang og/eller fordi de har været udsat for grooming og dermed også for alvorlige tillidsbrud fra den voksnes side.

Når billederne distribueres online

En anden vinkel er at se på følgerne af eksponering på internettet. Når et billede først er online, kan det kopieres. På Red Barnets hotline ser vi, at gråzonebilleder og film – deles igen og igen. Mange af børnene på gråzonematerialer er sandsynligvis ikke vidende om, at billederne deles online. De mindre børn har ikke modenhed til at forstå, hvad deres billeder kan bruges til. Større børn og unge kan heller ikke altid overskue konsekvenserne af, at billeder af dem gøres tilgængelige online.

Mange børn og unge på billeder og film vil først i en senere alder forstå de mulige konsekvenser og begynde at spørge sig selv, hvad der skete med billederne. Uanset om billederne er i cirkulation eller ej, kan det medføre stress for børn at tænke på, at andre er i besiddelse af billeder fra situationer fyldt med skyld og skam. Alene tanken om dette kan virke traumatiserende for barnet.

Fra anden forskning ved vi, at børn, der har været ofre for seksuelle overgreb, ofte tier eller kun modstræbende taler om de seksuelle overgreb. Den svenske professor Göran Svedin har i flere forskningsprojekter vist, at børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, der også blev filmet, ofte undlader at fortælle om optagelserne, og at de endda benægter ellers beviselige optagelser. Det antages, at det simpelthen er for skamfuldt eller smertefuldt at tale om billederne. Det er nærliggende at forestille sig, at der er paralleller, når det handler om følgerne for børn, der har været ofre for grooming eller har været tvunget eller presset til at medvirke på erotiske poseringsbilleder.

Retraumatisering

Når ulovlige seksuelle overgreb filmes og deles online, taler man flere steder om, at der sker en retraumatisering af barnet. På denne baggrund lavede man i USA den såkaldte Masha's Law, der giver offeret for seksuelle overgreb ret til erstatning fra de mennesker, der ser på billeder af overgrebet.

Vi kan ikke vide præcist, hvilke følger gråzonebilleder og film har for det enkelte barn. Men det er oplagt, at et barns viden eller antagelser omkring offentliggørelse af billeder kan gøre det sværere for barnet at heles efter en hændelse, som barnet har oplevet som traumatisk.

Der eksisterer altså et udtalt dilemma i at fortælle børn om billederne. Det er på kort sigt ikke altid til barnets bedste at få at vide, at krænkende billeder deles online. Samtidig kan det være helt afgørende viden i en behandlingssituation, og på længere sigt kan det have afgørende betydning for den voksne, der som barn poserede for fotografen, at vide, at billederne stadig deles online. Uddybende undersøgelser på dette felt vil kunne hente vigtig viden og være basis for god praksis både hos myndighederne og hos behandlerne, men det ligger uden for denne rapport at komme nærmere ind på dette.

Selveksponering på fotos og webcam

Vores undersøgelse omfatter også billeder, der er kopieret fra børn og unges profiler på sociale medier. 7 % af billederne i undersøgelsen er kategoriseret som selveksponering. Det kan være profilbilleder fra datingsites, fra sociale netværk eller fra for eksempel Facebook. Billeder, der kun var tænkt til at ligge på barnets eller den unges profil, men som pludselig indgår i en helt anden kontekst. Vi har ikke nogen undersøgelser, der viser konsekvenser på dette felt, men vi ved, at mange børn og unge oplever et behov for at have kontrol med deres helt almindelige fotos, og som derfor bliver overraskede over de alvorlige konsekvenser, det kan have, når billeder pludselig bruges til helt andre formål.

Mens børn ved, at andre kan se billeder på en offentlig profil eller datingside, er det anderledes med webcamchats. I undersøgelsen er vi flere gange stødt på poseringsbilleder kopieret fra private webcamchats. Ukendte personer har altså mødt børn online og overtalt børnene til at gå på webcam og posere live med eller uden tøj på og har senere uploadet billederne fra disse chats. Fra interviews med unge ved vi, at webcam opfattes som et nu og her-medie, og at børn og unge normalt ikke gemmer denne slags. Det er derfor ikke sandsynligt, at de børn, der er blevet overtalt til at posere på webcam, har overvejet risikoen for, at chatpartnern ville kopiere eller gemme billeder fra chatten. Usikkerheden kan være belastende, når det går op for barnet, at det ikke kan vide sig sikker på, at optagelserne forbliver private. Vi ved også, blandt andet fra tidligere nævnte retssag i 2013 om grooming, at optagelser fra for eksempel webcam og chat bruges som trussel og pressionsmiddel over for børn og unge.

¹⁵En rapport fra Center for Socialt Udsatte beskriver manglende selvværd, materiel nød og manglende viden om kroppen som årsager til, at udsatte unge sælger seksuelle ydelser: "Anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer, 2004"

¹⁶<http://www.terredeshommes.org/webcam-child-sex-tourism/>

¹⁷Adam Walsh Child Protection and Safety Act, 2006

KAPITEL 5

Børns rettigheder krænkes

Billederne af børn i tylskørt og bar overkrop ligger på nettet for evigt. Serien med den 8-årige pige, der måske blev optaget i 1998, kopieres stadig mellem mennesker med seksuelle fantasier om børn, der samler dem i mapper med navne som "Nonude/smiling" eller "Blondiner/8-10". Nu er pigen 23 år og har måske – måske ikke – viden om den eksponering af hende, der foregår. Red Barnet mener, at disse billeder krænker børns rettigheder.

Konteksten gør eksponering på nettet krænkende

Som nævnt tidligere er den kontekst, et billede bringes i, og den måde, et billede bruges på, afgørende for, om eksponering af billeder og film på nettet er problematisk.

Et billede af en 13-årig pige, der poserer i badedragt i haven, er helt normalt i familiens fotoalbum, men krænkende, hvis det ligger på et forum for sexinteresserede. Et foto af en 5-årig dreng, der leger nøgen på stranden, er fint og naturligt, men det bliver krænkende og dermed problematisk, når billedet kopieres og lægges ud på for eksempel en "Boy-lover"-hjemmeside. Et poseringsbillede er i orden, hvis en 13-årig pige selv har lagt det på Facebook, men det er stærkt krænkende, hvis det samme billede dukker op på et pornosite.

Det kommercielle aspekt skærper krænkelsen

En stor del af siderne i vores undersøgelse har tydeligt et kommercielt formål. Set i en større sammenhæng må den kommercielle produktion af hjemmesider med poseringsbilleder betragtes som udtryk for en konstant efterspørgsel. En efterspørgsel, der betyder, at der løbende produceres nye portaler og hjemmesider med nye billeder af børn, der er instrueret i at posere for fotografen – med det formål at tilfredsstille mennesker, der opfatter børn som sexobjekter. Pengene fra salget går typisk i bagmændenes lommer og ikke til børnene.

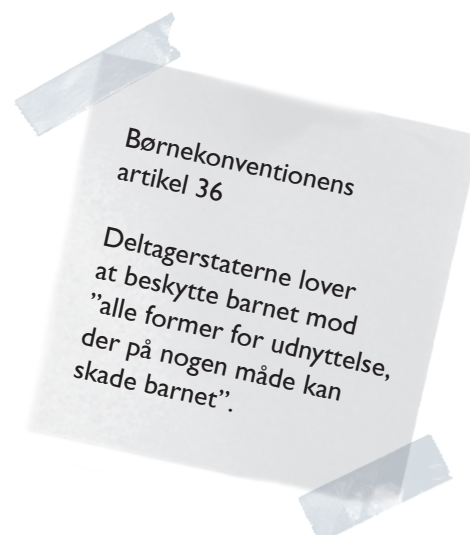
I sager om fysiske seksuelle overgreb er det en skærpende omstændighed, hvis der indgår handel med billeder af overgrebet. På samme måde bør salg af gråzonebilleder også være en skærpende omstændighed.

Grooming – den usynlige krænkelse

Grooming er en alvorlig krænkelse af et barn eller en ung person og kan sætte sig dybe spor. Vi kan ikke med sikkerhed vide, om børn og unge på billeder med posering eller erotisk posering (Quayle niveau 4 og 5) har været manipuleret af en voksen til at indgå i optagelsen af billeder og film. Vi kan ikke vide, om de er blevet groomet, og om børnene har følt sig presset til at overskride deres egne personlige grænser. Men det er vigtigt at holde sig for øje, at de psykiske skader, der påføres et barn i groomingprocessen, i lige så høj grad stammer fra oplevelsen af tillidsbrud som fra fysiske overgreb. På denne baggrund mener vi, at der er brug for anerkendelse af, at børn på poseringsbilleder kan være traumatiserede og have alvorlige skader, også selvom de ikke har været udsat for fysiske seksuelle overgreb.

Krænkelse af retten til beskyttelse mod udnyttelse

Med henvisning til Børnekonventionens artikel 36 mener Red Barnet, at produktion af poseringsbilleder af børn er en handling, der i nogle tilfælde giver børnene traumer, fordi de er udsat for tvang eller manipulation. En del af børnene på poseringsbillederne har uden tvivl været udsat for grooming og har oplevet deres personlige grænser krænket under optagelserne. Særligt i forhold til billeder med erotisk posering (kategori 5) er det meget sandsynligt, at der er benyttet groomingstrategier i perioden frem til optagelserne.

Krænkelser af ære og privatliv

Med henvisning til Børnekonventionens artikel 16 mener Red Barnet, at det er en krænkelse af børns privatliv, når gråzonebilleder af børn (kategori 1-5) bliver udvekslet på hjemmesider, der har til formål at udstille børns kroppe for et voksent publikum, som har en seksuel interesse for børn. Billederne deles og kopieres igen og igen blandt personer med seksuel interesse for børn og eksponerer gentagne gange en situation, hvor barnet vises som sexobjekt. Det er en skærpende omstændighed, når billederne også udbydes som en kommerciel vare.

Dilemmafyldt område

Red Barnets hotline modtager hver uge anmeldelser af hjemmesider, hvor der spilles på, at indholdet er seksuelle billeder af børn, men hvor lovgivningen ikke giver mulighed for at gribe ind. Når det gælder poseringsbilleder, er det tydeligt, at mange af distributørerne kender lovgivningen og går lige til grænsen. De lader børnene ikklæde sig rødt sexet undertøj, men undgår fokus på kønsorganerne. Eller de lader kameraet fokusere på netop kønsorganer, men på tilpas lang afstand, så det ikke er ulovligt – så kan kiggeren selv zoome ind.

Vi undrer os over, at billeder og film uhindret af loven kan findes på internettet og samtidig skaffe bagmændene penge på kontoen.

Der er ingen tvivl om, at der her findes et stort dilemma mellem på den ene side beskyttelse af børn og på den anden side tøven med at indføre statslig censur. For hvordan skal loven kunne kriminalisere poseringsbilleder eller nøgenbilleder af børn? Hvad skulle argumentet være? Hvis alle nøgenbilleder af børn forbydes, så risikerer vi, at billederne fra strandferien eller hjemme fra børneværelset også bliver ulovlige, og det er der næppe nogen, som ønsker.

En analyse af statens muligheder for at lovgive om nøgenbilleder af børn viste allerede i 1998 nogle af de centrale dilemmaer i at lovgive om situationer, hvor billedet i sig selv ikke er bevis for et overgreb¹⁸. Nedenstående liste anskueliggør nogle af de centrale argumenter fra analysen. Ordet "poseringsbilleder" bruges i denne sammenhæng i stedet for ordet "nøgenbillede

¹⁸Grasz & Pfaltzgraff, Temple Law Review, 1998, fremdrager argumenter fra forskellige amerikanske retssager

Argumenter imod at lovgive

Poseringsbilleder med børn giver ikke i sig selv bevis for, at barnet på billedet er udsat for noget krænkende eller skadeligt.

Det er i strid med ytringsfriheden og konstitutionelle frihedsrettigheder at forbyde poseringsbilleder af børn.

Det er umuligt at administrere en lovgivning på dette område, for hvor skal man sætte grænsen?

Argumenter for at lovgive

Billederne krænker børns ret til privatliv, og børn har ikke modenhed til at forstå konsekvenser af optagelserne.

Billederne er i en kontekst, der sandsynliggør, at de bruges af personer med seksuel interesse for børn.

Billederne kan bruges af seksuelle krænkere til at presse andre børn til sex.

Udstillelse af kroppen på nettet kan formodentlig give børn samme type skader som børn, der udsættes for fysiske overgreb.

Billederne kan være med til at nedbryde tabuer og dermed flytte grænserne for 'acceptabel' seksuel adfærd.

Vi bør lovgive mere restriktivt i forhold til krænkelse af børn end i forhold til voksne.

Listen ovenfor viser tydeligt, at der er store dilemmaer forbundet med lovgivning på dette område. Når vi i denne rapport forsøger at finde veje til at modgå eksponering af børn og ser konteksten som et nøgleord, så bliver dilemmaerne større. Blandt andet kan man forholdsvis nemt vurdere et enkelt billede som ulovligt ud fra tydelige kriterier, for eksempel om det viser et nøgent barn. Det er straks mere kompliceret at vurdere, om et billede er ulovligt, når billedet i sig selv er 'almindeligt', men den kontekst, billedet bringes i, er stærkt seksualiseret. Her må vurderingen ske ud fra en række forskellige indikatorer og bliver dermed ikke så entydig.

KAPITEL 6

Konklusion og anbefalinger

KONKLUSION: BØRN UDSILLES LOVLIGT SOM SEXOBJEKTER PÅ NETTET

Gennemgangen af et materiale på over 400 webadresser har vist, at der eksisterer et marked for lovlige billeder og film, hvor børn udstilles som erotiske objekter. På vegne af børnene vil Red Barnet med denne rapport gøre opmærksom på, at disse materialer krænker børns rettigheder.

Materialet produceres, fordi der er en efterspørgsel blandt mennesker med en seksuel interesse for børn. Gråzonebilleder og -film bruges som erotisk stimuli på tilnærmelsesvis samme måde som de ulovlige billeder af seksuelle overgreb. For at beskytte børnene bør vi gøre mere for at se og hjælpe mennesker med seksuelle tanker om børn væk fra den problematiske trang.

En stor del af gråzonebillederne og -filmen har et kommercielt formål. Billeder af børn, der poserer, sælges på nettet uden børnenes viden. Red Barnet betragter den kommercielle distribution som en omstændighed, der skærper krænkelsen af børns ret til beskyttelse mod at blive udnyttet.

En anden stor del af gråzonebillederne og -filmen benytter sig af en modelkontekst. Der er brug for opmærksomhed omkring børn og unge, der fotograferes eller filmes eller som lader sig fotografere og filme letpåkledte eller nøgne. Mange unge teenagere kan nemt tiltrækkes af løfter om en modelkarriere og har ikke blik for de konsekvenser, som en fotooptagelse kan have.

Børn er i risiko for at få alvorlige følger af at medvirke på poseringsbilleder, når de udsættes for grooming eller tvang op til og under optagelserne. Børnene har ikke reelt mulighed for at sige fra –, ligesom de ikke har mulighed for at overskue konsekvenserne af det, der foregår. Det er et dobbelt tillidsbrud, når børnene derefter mister kontrollen med billeder og film og billederne bliver distribueret online. Red Barnet betragter på denne baggrund den bevidste optagelse af poseringsbilleder til seksuelle formål som stærkt krænkende for børns ret til beskyttelse. Hvis der er foregået grooming eller tvang i optagesituationen, betragter vi det som en skærpene omstændighed.

Ved distributionen på nettet er det konteksten, der gør billederne krænkende. Red Barnet anerkender dilemmaerne på det retslige område. Samtidig mener vi, at den eksisterende lovgivning efterlader os med et lovgivningsmæssigt vakuum. Børn har ret til beskyttelse mod at blive udstillet i en kontekst, hvor formålet er noget seksuelt. Så længe lovgivningen ikke rækker sin arm længere ud, bliver konsekvensen, at den i højere grad beskytter producenter af billedportaler for pædofile, end den beskytter børnene mod udnyttelse.

RED BARNETS ANBEFALINGER

På baggrund af rapporten anbefaler Red Barnet at der sættes fokus på at beskytte børn mod krænkelse – både når det gælder optagelse og distribution af gråzonebilleder.

10 anbefalinger til regering og beslutningstagere:

1. Udstilling af børn på erotiske poseringsbilleder og poseringsbilleder, hvor det er sandsynligt, at barnet har været udsat for grooming, bør kriminaliseres, og som følge heraf bør erotiske poseringsbilleder omfattes af blokeringsordningen.
2. Red Barnet anbefaler, at politiet af egen drift, på vegne af børn gengivet på ærekrænkende erotiske billeder, rejser sager efter § 264. Frem for at problemet individualiseres, så det enkelte barn skal anlægge sag, bør det være en samfundsmæssig opgave at begrænse udbredelsen og beskytte børnene.
3. Det skal anerkendes, også fra myndigheders side, at groomingprocessen kan være traumatiserende for børn, også selvom der ikke har været tale om fysiske seksuelle overgreb. Børn, der har været udsat for grooming, skal sikres hjælp på lige fod med ofre for fysiske overgreb.
4. Sundheds- og seksualundervisningen i folkeskolen skal omfatte onlinemediers rolle i teenageres seksualliv og risikoen for krænkelse af privatliv. Der skal udvikles tidssvarende materialer til dette formål, tilpasset Folkeskolens Fælles Mål.
5. Der skal midler til at kunne skabe større synlighed omkring Bryd Cirklen og Sexologisk Klinikks rådgivnings- og terapitilbud til personer med seksuelle tanker om børn og/eller afhængighed af overgrebsbilleder på nettet.
6. Internetudbydere bør udarbejde et etisk kodeks for at beskytte børn mod krænkelse af deres privatliv på gråzonestof.
7. Der bør iværksættes yderligere undersøgelser og forskning på området, for eksempel undersøgelser om foto- og filmoptagelsers påvirkning på børn og unge, undersøgelse om computerskabte billeder og film og afdækning af dilemmaer ved at fortælle børn og unge, der har været udsat for krænkelse, om materialernes eksistens.
8. EU-Kommissionen bør iværksætte undersøgelse af, hvordan beskyttelse af børns privatliv i forbindelse med gråzonestof kan indarbejdes i international lovgivning og anden retlig regulering.
9. EU-Kommissionen og den danske stat bør fortsat støtte arbejdet i hotlineorganisationen INHOPE, NGO-netværket eNACSO og tilsvarende initiativer for at stoppe IT-relaterede seksuelle overgreb på børn.
10. EU-Kommissionen bør fortsat støtte arbejdet i "European Financial Coalition" for at stoppe den kommercielle seksuelle udnyttelse af børn.

REFERENCER

Bunzeluk, Kelly (2009). *Child Sexual Abuse Images: An Analysis of Websites*. Canadian Centre for Child Protection.

Elklit, Ask (2012). *Senfølger og behandling af senfølger af seksuelt misbrug i barndommen*. Vidensnotat fra Socialstyrelsen.

Finkelhor, David (1984). *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*. New York: Free Press.

Finkelhor, David (2008). *Childhood Victimization: Violence, crime and abuse in the lives of young people*. Oxford University Press.

Grasz, L.S. & Pfaltzgraff, P.J. (1998). *Child pornography and child nudity: Why and how states may constitutionally regulate the production, possession, and distribution of nude visual depictions of children*. Temple Law Review

Holm Thomsen, Claus (2004). *Anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer*. Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte.

Jansen, Helene Almind (2008). Den digitale børnelokker Kronik i avisen Information.

O'Connell, Rachel (2008). *A typology of childcybersexexploitation and online grooming practices*. University of Central Lancashire.

Quayle, E., Allegro, S., Hutton, L., Sheath, M. & Löof, L. (2012). *Online behaviour related to child sexual abuse. Creating a private space in which to offend – Interviews with online child sex offenders*. Council of the Baltic Sea States, Stockholm: ROBERT project.

Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study, American Journal of Preventive Medicine, Volume 14, Issue 4, May 1998, sidw 245-258.

Svedin, Göran (2011). *Why didn't they tell us? On sexual abuse in child pornography*, Save the Children Sweden.

Taylor, M. & Quayle, E. (2003). *Child Pornography, an internet Crime*. Brunner-Routledge.